

PROTECCIÓ A LA DONA GRÁVIDA

pel Dr. F. CARRERAS

de la Casa Municipal de Maternologia

I. — INTRODUCCIÓ

Voler suposar en el moment actual que la dona ha d'ésser exclusivament dedicada a la feina de mare, pot ésser un formós ideal, però inassololible, estant molt lluny de la realitat de les coses.

Pensem en la crisi econòmica que passa el món, de la qual, tots els països en són tributaris en un diferent grau, i veurem quan necessari és que cada persona pensi a guanyar-se la vida per si mateixa.

L'estabilitat econòmica de la família obrera es fonamenta en la suma de salaris aportats per cada un dels individus que la formen; aquesta necessitat avui s'estén a totes les classes socials. La dona de les classes humils temps ha que comparteix amb l'home i sovint amb els fills, la tasca de guanyar el seu jornal, tenint a més a son càrrec la pesada feina de la casa i la seva administració; ço que anys succeeix ve aguditat en els anys que han trascorregut des del començament de la gran guerra.

No cal dir l'esforç admirable que han fet les dones de tots els països, dels bel-ligerants en especial, i les feines superiors a llurs energies que han realitzat, havent-ho pagat sovint amb penyora de tanta vàlua com la seva salut. No oblidem la frase de SUZANNE PIGEAT (28)* que diu: *L'usine, si nous n'y apportons*

(*) Els números entre parèntesi que segueixen els noms d'autors fan referència a la Bibliografia inscrita al final del present treball.

un prompt et salutaire rem de, deviendra le tombeau de la race française.

El moviment feminista  s cada dia més gran i sobre tot s'orienta m s fermament, les dones de la nostra classe mitja intel·ligents i desitjoses d'aprendre, de dia en dia conviuen més i més les classes de les universitats i d'un sens fi de carreres en les quals tenen camp per a deixar córrer el seu esperit desitj s d'estudi i de treball; sens fi d'elles cultiven les arts en totes ses manifestacions i aplicacions; els laboratoris, clíniques, tallers, biblioteques, despatxos, etc. es veuen sumament concorreguts per elles, i hem de reconèixer les belles condicions que les adornen i tant valen.

Els repetits arguments de la superioritat d'un sexe sobre l'altre (MOEBIUS) (1), que les dones que sobresurten i brillen en ciència o art són molt poc femenines (MARAÑÓN) (2); i com afirma dit autor rotundament que les funcions manuals, artístiques, científiques, polítiques, etc., estan vedades a la dona des d'un punt de vista biològic, malgrat les excepcions que hi ha en la pràctica, creiem sincerament que no poden pendre's ni de molt en absolut (*).

Cert  s que la dona no pot treballar sempre com l'home, per la falta d'energies unes voltes, altres per ser nocives al seu organisme determinades ocupacions i sobre tot que la dona té encomanades com a missió seva, les funcions pròpies del sexe femeni que han de dur-la fins a la m s sublim, la maternitat.

Aix  que és una *lei inexorable* de la naturalesa, deu compaginar-se amb la *realitat*, inexorable també que fa que la dona cada dia més, es dediqui al treball, sigui intel·lectual o manual.

No hem de voler suposar que la dona es trobi en el dilema *maternitat* o *treball*, dit en altres termes: que la ciència, arts, el comerç, la indústria, etc., no poden comptar m s que amb dones que hagin hagut de renunciar al més alt atribut del seu sexe, la maternitat. No pot ser ni deu ser.

Es difícil, però, trobar el mit  de poder harmonitzar coses de per si tan diverses que exigeixen moltes vegades ço que l'organisme femeni sols pot donar en detriment ee la seva integritat.

(*) Adhuc admetent que fos cert el criteri absolut de Marañón. (*loc. cit.*) la distinc  fisiològica absoluta dels sexes, dista molt de ser constant, i això fa que hi hagi un creixent nombre d'aptituds en què convergeixen l'organisme femeni i el masculí, la qual cosa ell mateix fa notar, aix   s que un criteri biològic absolut tampoc pot sustentar-se.

L'única manera d'arribar a poder compaginar els dos extrems és estudiant-los detingudament; d'una part les funcions de l'organisme femení, i d'altra les condicions del treball i la seva influència, amb aquestes dades obtenir les transaccions possibles, reglamentar-ho i fer que es dugui a la pràctica aquesta reglamentació.

II.—ORGANISME FEMENÍ.—FUNCIONS DEL MATEIX

1.—*Pubertat.*

L'organisme segueix des del naixement una marxa progressiva en el seu desenvolupament fins a constituir un adult, quedant llavors en un període d'estat; passats alguns anys que representen una gran part de la vida, ve una etapa de decadència que acaba amb la mort: la pubertat i la menopàusia marquen els límits del període d'estat o sexual.

En nèixer, les diferències entre els dos sexes són ben petites; amb el desenvolupament ulterior es van marcant paulatinament les característiques de l'individu; arriba un moment en què la naturalesa sembla fer vessar les energies en totes manifestacions, és cap els 13 anys que té lloc aquest canvi misteriós que fa mudar la nena en dona, aquest canvi es allò que es coneix amb el nom de *pubertat* o *menarque*, és el moment de la vida en què l'individu es fa capaç de reproduir-se.

Els canvis que s'operen en l'organisme femení en aquest moment, són ben marcats i profunds, per això es comprèn la menor resistència que ha d'haver-hi llavors per a la lluita contra les causes nosològiques tant externes com internes o d'herència.

El cos perd la seva forma masculina, s'arrodoneix adquirint les corbes pròpies del sexe femení, la pelvis s'eixampla i tenen lloc les modificacions de les glàndules mamàries i en especial dels òrgans genitals; els externs es desenvolupen, es fan més vasculars i es pigmenten, l'úter creix ràpidament, la vagina s'eixampla i es fa grossa, les trompes perden llur aspecte infantil, però és l'ovari el que es modifica més, té gran activitat, es vascularitza, es desenvolupen els òvuls, els fol·licles de Graaf es fan més grans, es rompen i l'òvul madur és expulsat, inaugurant-se així la funció més transcendental, l'*ovulació*.

La *menstruació* és una altra manifestació externa d'aqueixos canvis profunds que tenen lloc durant la pubertat, fill de l'activitat general. Segons la teoria clàssica de PFLÜGER (3), la menstruació té lloc per la irritació produïda sobre les terminacions simpàtiques de l'estroma ovàric donant lloc a la producció de l'hemorràgia en la mucosa uterina. Les noves investigacions fan creure que l'ovulació té lloc en el mig de l'espai que transcorre entre els dos períodes mensuals i dóna lloc a la formació subsegüent del *corpus luteum*, constituint un orgue glandular de secreció interna que té com a primera conseqüència el domini de la funció menstrual.

És natural que totes les transformacions que es produeixen, tenen també una exteriorització, aquesta es porta a cap amb el desenrotllament del tiroides, de la larinx que fa canviar la veu, les funcions de la pell són intenses, en especial les glàndules sebàcees i sudorípares i els fol·licles pilosos que proliferen en el pubis i aixelles, el teixit adipós augmenta, etc.

El psiquisme de la dona en aquest moment culminant de la vida també canvia. La voluntat i la intel·ligència adquireixen fermesa i les emocions són intensíssimes i moltes vegades d'una curiosa inestabilitat.

Estant l'organisme en un moment d'adaptació, es comprèn l'esforç que ha de fer per adaptar-se a les noves funcions que li estan encomanades, així com cada un dels orgues de l'economia. En particular la pubertat, la menopàusia, les dues fites que delimiten el període d'activitat genital de la dona, són els dos moments de més petita resistència de dit organisme, són veritablement dos períodes crítics, encara que s'anomeni així solament el segon.

En instaurar-se les funcions d'ovulació i menstruació hi ha trastorns de diferent índole; primordialment de les glàndules de secreció interna, psíquiques, de la crasi sanguínea, feblesa general, etc., la qual cosa es comprèn tenint en compte que la secreció interna de l'ovari actua sobre tota l'economia influint en el desenrotllament de l'esquelet, tensió arterial, secreció urinària, canvis respiratoris i, en una paraula, sobre tot el metabolisme orgànic, donant lloc a estats patològics com són: anèmia, clorosi, dismenorrea, etc., i agreujant malalties preexistents com la tuberculosi, cardiopaties, etc.

Com és natural, en aquest període en què amb gran freqüència hi ha manifestacions patològiques que obeeixen a

causes externes, es comprèn la valor que tenen per a produir-les totes les causes que porten aparellades debilitat de l'organisme, mala alimentació, excés de treball, fadiga, intoxicacions, esforços, actituds nocives, atmòsferes viciades, etc.

Altre tant direm de la *menopàusia*, moment en el qual les manifestacions morbosos abunden, no referint-nos a les neoplàsies malignes i altres afeccions pròpies d'aquesta edat, sinó a les que depenen directament de la manca de funcionament de l'ovari. Vegi's sinó el que succeeix en la menopàusia post-operatòria, en què una atròfia general dels òrgues genitals i glàndules mamàries, fenòmens nerviosos (migranyes, canvi de caràcter, bufarades de calor, etc.), que essent els mateixos trastorns que acompanyen la menopàusia fisiològica, són més manifestos per produir-se d'una manera repentina.

Representa sempre per a l'organisme un estat de menor resistència el que correspon a les èpoques *menstruals*, motiu pel qual la dona, sigui quin sigui el treball a qu  es dediqui, ha de tenir certa llibertat d'acció per evitar que li resulti noció; especialment tot el que representa llarga permanència en l'estació dreta, esforços, trepidacions, etc., que favoreixen la congestió pèlvica que tan perjudicial pot resultar en tots moments i es comprèn que la legislació exigeixi que hi hagi en els tallers, despatxos, etc., seients suficients per permetre intervals de descans en el treball.

Tot i desenrotllant se aquesta funció normalment, veiem la facilitat amb qu  es presenta la fadiga, amb què s'augmenta la pèrdua sanguínea, la impaciència, la irritabilitat, i la sovintesa amb què apareixen lleugers fenòmens de neurastènia i d'hist ria, podent dir aix  que àdhuc el treball intel lectual pot ésser fins a cert punt restringit en dit moment. Aquesta funció revesteix freqüentment certs caràcters d'ordre patològic (hemorràgies profuses, dolor de les regions ovàriques o lumbars, migranyes, etc), constituint un gran impediment per a dedicar-se al treball tenint en compte que la base d'aquest tractament és el rep s.

2.—Embaràs.

L'embaràs és nomenat per MAURICEAU la malaltia de nou mesos. Sens dubte, aquest procés té molts punts d'analogia amb les malalties que afecten l'organisme humà (les basques,

els vòmits, els canvis psíquics, varices, etc.). Així com també moltes manifestacions d'immunitat i fenòmens serològics les fan comparables, donant lloc que aquesta funció de l'organisme femení pugui considerar-se com la *pedra de toc* de l'estat d'higiènia de l'organisme; així ho proven els estats de cloro-anèmia deguts a la despesa excessiva de ferro i calci per part del fetus i en detriment de la mare.

Els òrgans hematopoiètics, les glàndules de secreció interna es troben també profundament influïts, pot veure's sinó la freqüència amb què es presenten la colesterinèmia, i adrenalinèmia, la hipertròfia tiroidea, la formació d'osteòfits, etc.

Es comprèn, doncs, que essent tan fonda la influència que té l'estat de gestació en l'organisme femení, la facilitat amb què les circumstàncies que obren sobre el mateix es facin sentir perturbant o bé interrompent l'embaràs, i sempre, com és natural lesionant la salut de la mare.

Veurem la sèrie de trastorns que tan freqüents són durant l'embaràs i que són considerats per tothom com fenòmens *fisiològics* essent així que l'exageració dels mateixos ingressa per complet dins del camp de la patologia i es fa sumament difícil veure on es desllinden ambdues esferes.

La més freqüent d'aquestes *molèsties*, ja que així les anomenen totes les dones, són les *basques* i els *vòmits* que serveixen en moltes ocasions per part de les pacients per al diagnòstic del seu estat; aquests vòmits que ordinàriament són matinals i es presenten durant els tres primers mesos de l'embaràs, poden arribar a fer-se continus i molestos, molt especialment si es té en compte la facilitat amb què són produïts per certes olors i ocupacions i per consegüent la incomoditat que en resulta per a la dona que sofreix tals molèsties, restringint la seva capacitat per al treball. Per altra part, es comprèn també el perjudici gran que causen en el seu organisme privant-la que pugui alimentar-se segons exigeixen les necessitats de la seva existència i el seu estat.

Hi ha una forma d'aquests vòmits verament greu que és l'anomenada *vòmits incoercibles* o *hiperemesis gravidarum*. Aquesta és una malaltia rara; comencen per fer-se aqueixos vòmits insuportables sense que res aguantant l'estómac ni quedi en son interior, porta aparellada per consegüent la desnutrició, l'astènia marcada, augment de temperatura, freqüència de pols, trastorns mentals amb apariència de lleugera milloria, seguits de

coma en cas de no intervenir oportunament amb tractament apropiat.

Els casos de vòmits lleugers permeten a la dona treballar sempre amb un rendiment més reduït i en detriment de la seva salut. Els casos greus ho impedeixen absolutament. Aquest símptoma considerem que és degut a una de les moltes formes de ço que coneixem amb el nom d'*intoxicació gravídica*, els quals ens porten a considerar altres trastorns inclosos dins d'aquest mateix grup.

Com ens ho comproven els anàlisis d'orina sistemàtics, així com les dades clíniques, existeix una gradació de processos en què podem considerar tres etapes: *ronyó gravidic*, *nefritis de l'embaràs* i *eclàmpsia*, aquesta darrera manifestació bé sabem quantes víctimes costa i lo molt agreujada que es troba per tot ço que representa treball corporal i fatiga. És molt difícil de definir l'eclàmpsia, puix que comencem per no conèixer la seva causa per a la qual s'han invocat innombrables teories, podem bé dir que es tracta d'una toxèmia aguda, considerant a voltes una toxèmia nefrítica, una toxèmia hepàtica, una toxèmia cerebral segons els símptomes que presenta d'haver estat atacada pel tòxic circulant un o altre orgue.

Les lesions que es troben en el fetge són de degeneració albuminoidea, necrosis, amb hemorràgia o sense, al voltant dels vasos portals trombosats. Demés, existeix degeneració adiposa a la perifèria dels lòbuls hepàtics, i perihepatitis. Tot i no essent primitives també es trobarien segurament aquestes lesions degudes al resultat de l'acció nociva de les toxines circulants, sobre dit orgue.

El ronyó es troba també molt compromès per la degeneració tèrbola i grassa de l'epiteli que són constants, existint trombosis dels glomèruls, de les venes i de les artèries, també aquests fenòmens són secundaris. El cervell presenta sovint edema de les circumvolucions, tan aviat amb anèmia com amb congestió, existeixen grosses o petites hemorràgies o àrees de reblaniment cerebral amb trombosi. El cor presenta degeneració grassa especialment en els casos en què s'ha usat com tractament el cloroform segons el procediment de STRAGANOFF. Els pulmons presenten congestió i edema i hemorràgies subpleurals, són freqüents també la broncopneumònia, la gangrena i trombosi dels vasos, degut en moltes ocasions a l'aspiració de partícules estranyes durant el període de coma. Cal tenir en

compte les lesions traumàtiques a què pot donar lloc (caigudes, mossegades, etc.) així com la predisposició a les psicosis.

Altres grups de lesions que en el fons reconeix també un origen tòxic és el de les *psicosis* que són favorides per l'anèmia, la mala alimentació i l'agotament per malalties anteriors; al contrari del que passa amb l'eclàmpsia, que és més freqüent en persones fortes. Segons ASCHAFFENBURG (4) hi ha un 22% durant l'embaràs, un 55% en el puerperi i 19% en el període d'alletament. En el grup de psicosis existeix també una graduació; des dels estats de pura apatia i falta de voluntat, excitabilitat fàcil, melancolia, histèria, epilèpsia, corea, polineuritis, etc., en casos excepcionals cleptomania, podent arribar a tenir graus d'excitació que arribin fins el crim; la qual cosa aclara el concepte que hi havia en lleis antigues en què es considerava la dona embarassada irresponsable del seus actes, àdhuc de l'assassinat.

Es comprèn la importància que té l'herència en aqueixos casos (bogeria, histerisme, alcoholisme, sífilis, etc.), així com també la influència que tenen aquests trastorns restringint les aptituds de la dona per al treball.

L'aparell *cardiovascular* es troba també sumament influït, existeix des de fa molt temps una discussió enèrgica sobre si hi ha hipertròfia del cor, cosa que creuen LARCHER BLOT (5) i altres en contra de MÜLLER i DRYSEL (6) que sostenen que sols existeix un augment proporcional al que sofreixen els altres òrgans del cos; els uns donen com arguments el major treball que ha de realitzar el cor, l'augment de la quantitat de sang que ha de moure i la major viscositat de la mateixa, l'afegir-se la circulació uterina, en especial la gran àrea vascular placentària, la major tensió abdominal; comproven en les autòpsies el seu major pes i en els treballs clínics l'augment de la zona de matidesa cardíaca. GERHARD (7) creu que és degut únicament a l'elevació del diafragma, la radiografia ens ha aclarit un poc aquest concepte, puix segons ella hi ha dos grups: un de tòrax llarg, diafragma convex i cor normal; l'altre de tòrax curt, diafragma pla i cor horitzontal, tant en un cas com en l'altre el cor s'apoya sobre la paret anterior separant ambdós pulmons. És freqüent de trobar sorolls patològics durant aquesta època racé per la qual s'ha d'ésser molt cautelós en els diagnòstics que es facin de malalties cardíques durant la gestació.

La pressió sanguínea que es troba normalment en la dona

gràvida és la màxima entre 110 i 120 i la mínima entre 75 i 85 mil·límetres; tenint per a nosaltres una gran valor, ja que avui existeix en l'oscil·lometria un auxiliar poderós per a la clínica obstètrica: sense poder donar regles fixes ens atindrem al criteri d'OLIVER (29): una tensió per sota de 124, no cal tenir-la en compte, entre 124 i 150 s'ha de vigilar atentament i per sobre de 150 mm. s'ha de fer tractament enèrgic perquè la dona es troba en plena toxèmia i amb el perill imminent de l'eclàmpsia a què està abocada.

La *flebeclasi* és una de les manifestacions més freqüents, més molestes i que en alguns casos pot donar lloc a resultats nefastos; té lloc especialment a les cames, a l'abdomen, a la vulva, al recte, etc. S'han invocat com a causa de les varicositats, la tensió abdominal, la dilatació de la vena ilíaca primitiva deguda a l'ingrés de sang procedent de la vena hipogàstrica, l'augment de la quantitat de sang, l'alteració tòxica de la paret vascular i de la crasi sanguínia; predisposant a les mateixes, el gruix escàs de les parets vasculars, les cintes apretades, les lligaments, el restrenyiment, els freqüents embarassos i l'estar-se massa temps dreta.

L'*edema* és un altre dels trastorns íntimament relacionats amb les varices i dependent en moltes ocasions de les mateixes causes. Cal distingir tres grups del mateix, un mecànic degut a la dificultat de circulació de retorn, altre caracteritzat per una inflor general moderada especialment en les parpelles, peus i mans, sense símptomes urinaris que recorden a les persones hidrèmiques i un tercer tipus corresponent a l'anasarca.

La *respiració* es fa més costosa que en altres èpoques, es fa més freqüent, 24 a 26 per minut, i l'aire espirat té major quantitat de CO_2 degut a les enèrgiques combustions que tenen lloc a l'organisme matern corresponent a les necessitats del fetus i de la mare. La respiració arriba a fer-se alguna vegada enguniosa i difícil, sobretot segons en quina posició, arribant a haver-hi una vera disnea, cap a la fi de l'embaràs s'observa una marcada milloria d'aquests trastorns, deguda a l'encaixament o descens del cap fetal.

És freqüent també la *congestió laríngea* que dóna lloc a una afonia pertinaç en molts casos, així com també l'*oto-esclerosi* que es presenta en l'embaràs i que altres voltes en cas d'existir es agreujada pel mateix. La *sialorrea*, secreció constant i sortida de saliva per la boca bé que no sigui de gravetat és suma-

ment molesta i priva a la pacient de poder-se ocupar degudament dels seus treballs habituals, la *gingivitis*, *estomatitis aftosa*, *cremor d'estómac*, *hemorroides*, *restrenyiment*, *oligúria*, *cistitis*, *pielitis*, *cefalea*, *desmais*, *insomnis*, *rampes*, etc., són una sèrie de trastorns que fan que la dona es vegi privada de moltes de les seves aptituds, que ordinàriament li són indispensables per al treball i que poden arribar a produir trastorns importants de la seva salut.

3.—Part.

El part, ens atrevim a preguntar, com el professor DE LEE (8), és, realment, una funció fisiològica en l'espècie humana? No és com en els animals l'expulsió del nou ser deguda a les contraccions de la matriu, en tot comparables a les del budell, sinó una funció que costa la vida a milers de dones cada any, que a una quarta part de les dones les deixa més o menys malaltes i una majoria d'elles amb lesions anatòmiques permanents, acompanyades de dolors intensos i hemorràgia i sucumbint-ne fins un 5 % dels nadons.

Citarem el concepte que d'aquesta funció tenen alguns autors: JAMES Y. SIMPSON (9) diu que «el part és sempre fisiològic en el seu objecte, però no en algun dels seus fenòmens i particularitats que influeixen sobre ell en la vida civilitzada»; ENGELMAN (10) afirma «que la parturient sofreix els resultats de continuar creient en el vell prejudici que el part és un acte fisiològic»; F. S. NEWELL (11): «Alguna cosa ha retrocedit en aquest procés fisiològic»; SCHWARZ (12) afegeix: «tradició i ignorància, de comú acord, propaguen la faula que el naixement de la criatura és un acte fisiològic».

Nosaltres no ens atrevim potser a dir que aquesta funció sigui d'ordre patològic, però dintre de les que tenen lloc en l'organisme humà, és la que menys participa de les condicions que acompanyen a tot acte fisiològic, és una funció que, amb gran facilitat, es fa morbosa, i que moltes de les seves conseqüències estan per complet dins del camp de la patologia. Es comprèn també que, estant situada en equilibri inestable entre la fisiologia i la patologia, totes les causes nocives, obrant sobre l'organisme de la dona en estat de gestació, la decantaran molt fàcilment cap a la segona.

No cal repetir aquí el nombre de trastorns enumerats du-

rant l'embaràs i que en el moment del part es fan més manifestos alguns d'ells, o es toquen llurs conseqüències. Si ultra això afegim les distòcies d'ordre mecànic unes, d'ordre fisiològic altres, veurem com s'ensombreix el quadro de la patologia del part. Això fa que amb relativa freqüència s'hagin de practicar intervencions en una gama tan extensa com la representada per una senzilla episiotomia o perineorràfia fins una pubiotomia o cesàrea.

Considerant el part com una autointervenció, tinguem en compte el concepte modern de l'asèpsia i antisèpsia durant el mateix, que són en tot comparables a les necessàries per a una laparotomia i que són verament impossibles de dur a cap en un medi deficient en els seus elements, i moltes vegades, mancat de netedat, com són les habitacions humils, en molts casos. Aquesta falta de mitjans pot ésser causa d'infeccions, que en les clíniques i Maternitats en què es poden observar pulcrament els preceptes higiènics, s'han arribat a desterrar quasi en absolut. Les freqüents *hemorràgies* que tenen lloc en aquest període, són encara circumstàncies que favoreixen la infecció a més de posar en perill la vida de la dona.

La conducta seguit duraant el despullament, té gran valor, ja que les expressions de CREDÉ i altres maniobres, poden donar lloc a retenció de cotiledons placentaris o membranes que favoreixen la infecció.

Tot el que hem dit relatiu al part, podem repetir-ho augmentat a propòsit de l'avort, agreujat per la poca importància que les pacients donen a aquest fet, per la facilitat amb què queden retinguts restes ovulars que poden infectar-se i exigir amb suma freqüència intervenció facultativa.

No hem d'oblidar el tant per cent crescut de lesions perineals que afecten més o menys fonament l'estructura dels muscles i aponeurosis de la base de la pelvis, tenint com a conseqüència, en cas de no ser tractades degudament, com per desgràcia passa massa sovint, el *prolapse uteri*, el *cistocèle*, el *rectocèle*, la *incontinència de matèries fecals*, etc., etc., segons el seu grau. La distensió del trigon urogenital i del muscle *levator ani*, tot no havent-hi ferida externa, donen lloc al *prolapse* de la *paret vaginal anterior*, que rarament desapareix i que sols és disminuït a força dels anys.

La freqüència dels parts és una causa que favoreix en gran manera aquests trastorns.

No citarem en aquest lloc les *fístules urinàries*, perquè avui no poden considerar-se més que com filles d'una falta de coneixements o de tècnica per part del personal facultatiu encarregat de l'assistència obstètrica.

4.—*Puerperi*.

El puerperi que en realitat hauria de representar la *restitutio ad integrum* de l'organisme femení, és un dels punts a què menys importància donen les dones després d'haver tingut un fill.

Quantes n'hi ha que l'endemà d'haver parit es lleven i comencen a fer les feines de sa casa, la gran majoria de les dones obreres ho fan al tercer dia, quart, cinquè i rarament transcorre una setmana. Essent així que el procés fisiològic de la involució uterina requereix setmanes per arribar a ésser completa; el reblaniment de tots els òrgans pèlvics, la relaxació dels lligaments uterins, dels múscles de la base de la pelvis, de les parets abdominals, favoreixen el *prolapse uteri* i les *desviacions* d'aquest òrgan, complicacions ajudades per les lesions del periné citades abans.

La duració normal del puerperi oscil·la entre sis i vuit setmanes. El repòs més absolut al llit durant els primers dies és el tractament profilàctic de més resultat per a tots els trastorns que acabem de citar i que de vegades no es manifesten fins al cap de temps. La duració d'aquest sojorn al llit és un punt debatut extensament, des de la tradicional quarantena fins al llevar-se al tercer dia, recomanat amb calor per a evitar les tromboflebitis, existeix tota una gama. El nostre criteri en un puerperi que es desenrotlla fisiològicament, és deixar llevar a la partera als vuit dies, bé que a la més petita manifestació morbosa fem prolongar aquesta estada, com a la més lleugera elevació de temperatura. Si en algun cas creiem indicat allargar aquest temps, és en les persones pertanyents a la classe obrera, perquè en aquestes, llevar-se és sinònim de treballar.

Una de les complicacions més greus en el puerperi, és la *infecció*, que té com porta d'entrada les lesions que indefectiblement es produeixen en tot part, en especial l'extensa ferida uterina que representa la superfície d'inserció placentària i les ferides perineals que no són suturades degudament; essent favorida per la falta de netedat de la pacient, del medi que la volta

i encara de certes professions, aix  com tota circumstància de lesió purulenta (flemons, abscessos, malalties infectives, escarlantina, angines, dermatosis, etc.), que sofreixi la pacient o algú del seu entorn, tot ajudat per gran ingnor ncia i prejudicis.

 s molt difícil de poder tenir dades concretes relatives al nombre d'infeccions que tenen lloc en l'assistència privada de parteres en la classe obrera; KELLER (13) diu que en els establiments benèfics era d'un 0'1 % mentre que en la pràctica particular ascendia a un 0'3 %. Estem segurs que aquesta xifra  s desgraciadament molt més crescuda en el nostre país, bé que també hem de reconèixer que en aquests últims anys hem assolit una marcada disminució gràcies a l'ensenyament tècnic i a l'aplicació dels principis científics. Els resultats de les diferents formes d'aquest grup nosol gic en cas de no ser fatal el seu desenvolupament representen sempre una pèrdua gran d'energies per part de la dona, que fa que trigui molt més a poder dedicar-se al seu treball, quedant moltes vegades xacrada per a tota la vida.

5.—*Alletament.*

L'*alletament*  s la conseqüència a l'ensem que complement de la maternitat, en parlar d'alletament ens referim al matern, al pit, per ésser el procediment natural i el que reporta m s avantatges per al fill i per a la mare.

 s una funció que requereix integritat org nica perquè pugui ésser duta a terme per la mare sens perjudici d'ella i de l'infant. La fatiga física pot fer ingressar en la llet substàncies nocives per a l'infant, aix  com fer disminuir la seva quantitat; s'ha de tenir en compte també que poden passar un cert nombre de substàncies de l'organisme matern a l'infant, la qual cosa ha sigut aprofitada àdhuc com a mitja d'aplicació de sèrums i de medicaments en el lactant. Té valor també conèixer aquest pas perquè moltes de les circumstàncies que en les diferents indústries intoxiquen l'obraera mare, donen lloc a intoxicacions del nadó, podent tenir conseqüències fatals. Transcrivim a continuació una llista publicada pel professor VICARELLI (14) de Tor , de les substàncies que passen a la llet humana o dels animals comparades experimentalment o clínica:

Alcohol, amoníac (carbonat), antimoni, antipirina, arsènic, atropina, belladona, bismut, bromurs, cloroform, clorurs, cloral,

estramoni, ferro, hiosciamus, iode, iodurs, làudan, magnèsia (sulfat), mercuri, morfina, opi, plom, podofilí, potassi (acetat, bicarbonat, bromur, clorat), quinina, ruibarb, ramnis, senet, sodi (bicarbonat, borat, protocarbonat, salicilat) i zinc.

Un punt que és de valor i transcendència és la reglamentació de les hores de donar el pit al infant; per aquest motiu hi ha legislacions que preveuen aquest punt tan important, bé que no basti dir que la dona pot deixar el treball durant un cert temps per a donar el pit al seu fill, sinó que cal que hi hagi lloc apropiat on poder fer-ho i que les mares no es vegin precisades a realitzar-ho en ple carrer, o en lloc que no reuneixi cap condició.

Com a rares excepcions algunes fàbriques tenen una verdadera *crèche* on estan vigilats els nens durant el temps que llurs mares treballen, institució que hauria d'ésser obligatòria.

L'alletament artificial requereix molta cura en la seva preparació, vol que la mare sigui instruïda prèviament ocupant-li gran part del temps per fer-ho com cal; pot argumentar-se contra l'esclavitud que representa la preparació perfecta dels biberons que pot encarregar-se de la mateixa un altre persona, però aquesta estarà sempre mancada d'aquell zel que sols és fill de l'amor de mare i que és l'únic que pot fer profitós un alletament artificial.

III. — TREBALL

1. — *Classe de treball.*

El treball a què es dedica la dona, pot considerar-se que és el camp més ample que existeix, tota vegada que des del treball intel·lectual més elevat, fins al treball manual més humil, existeix una gama molt extensa, on tenen lloc totes les manifestacions. Anem a fer menció, especialment, del treball manual, i farem, en primer terme, una distinció del *treball de taller* i el *treball a domicili*; aquest és un punt d'una transcendència grandíssima, puix que en intentar una reglamentació, resulta relativament fàcil aplicar-la al primer, però no així al segon, per la dificultat de practicar una inspecció apropiada.

Hi ha qui creu que el treball a domicili deu desaparèixer en absolut, degut a ser treball pitjor retribuït i en detriment

del treball realitzat al taller; aquesta raó no és precisament la que m s valor té des del nostre punt de vista, encara que és natural que tota persona, el treball de la qual és mal retribuït, pot cuidar-se menys de si mateixa i  s sumament difícil que pugui exigir indemnització en casos de malaltia, embaràs, etc., tota vegada que són persones allunyades i que no tenen en absolut forces per obtenir aquestes prerrogatives.

No hi ha pas dubte que aquest té certs petits aventatges, car permet que la dona que guanya un jornal cosint o ocupant-se en qualsevol altre treball en son domicili, pugui simultàniament cuidar-se de la casa, dels fills, etc.; al costat d'aquest petit aventatge, té grans inconvenients: aquesta dona treballa en males condicions de llum i de temperatura, treballa algunes voltes en son dormitori, altres a la cuina, en certes ocasions al costat d'un malalt, que potser tingui una malaltia contagiosa, treballa a la nit, treient-se hores de rep s; tot en detriment de la seva salut, i en conseqüència, de la del seu futur fill, resultant, com és natural, molt difícil la inspecció en aquests casos.

Considerant l'obra embarassada des del punt de vista del patró, devem reconèixer que és sempre de menor rendiment per a ell; en primer lloc és una obrera que treballa menys i que realitza un treball més imperfecte,  s menys constant en sa feina, i que, en cas d'un accident desgraciat, la responsabilitat que cau sobre aquell és gran, per la importància que poden tenir per la obrera en si i per la transcendència relacionada amb la interrupció de l'embaràs o lesió del mateix. Però, què signifiquen aquestes contrarietats del patró, comparades amb el sacrifici que representa per part d'aquesta dona, futura mare, que treballa en lloc d'estar en repòs, que s'exposa a perjudicar fonament la seva salut i que el fruit de ses entranyes no arribi al seu fi, veient aix  malaguanyada la pr xima promesa de maternitat?

No hi ha pas dubte que les malalties preexistents, ja siguin congènites, ja siguin adquirides en el treball i penosament portades durant el mateix, són generalment agreujades pel fet de l'embaràs, en especial la *tuberculosi*,  n totes ses formes i les *cardiopaties*. Segons RHODA ADAMSON (27), el treball industrial fet en bones condicions, sense durar massa ni arribar a la fatiga, àdhuc pot ésser més benefici s que el treball ignorat de la obrera fet a casa seva en males condicions higièniques.

El treball podem considerar-lo nociu des de dos punts de vista: un, que podem anomenar *general* o sigui per la índole mateixa de la ocupació, i l'altre, *específic*, o sigui degut a l'estat d'embaràs.

Existeix una íntima relació entre les malalties constitucionals i les afeccions genitals, com fa notar HIRSCH (15). Entre les primeres, ocupen un lloc prominent l'anèmia, *clorosi* i *tuberculosi*, malalties que, a més a més d'ésser favorides per l'herència i circumstàncies especials de la vida, estan íntimament lligades amb les indústries. Els oficis femenins donen un gran contingent de cloròtiques i anèmiques, que són un terreny abonat per a la tuberculosi.

Moltes d'aquestes afeccions es caracteritzen per una *hipoplàsia, vascular i genital*, amb totes les conseqüències.

Hi ha casos clars de malalties genitals en verges que no poden atribuir-se més que a la seva ocupació, podent ocasionar *endometritis, metritis crònica, anexitis no infecciosa, retroflexió o parametritis*; favoreixen aquestes lesions l'estar la dona molt temps assentada i inclinada cap endavant o dreta i endavant, la pressió intraabdominal, congestió abdominal, estancament venós, el fred, etc., com veurem després.

És influïda de gran manera la *forma de la pelvis*, aquesta influència, d'una banda és deguda a les males condicions higièniques d'alimentació, lactància artificial, habitació, etc., que donen lloc al raquitisme, produint molts dels tipus de pelvis viciada. Per altra part, hi ha la influència directa de l'ocupació, la pelvis en edats en què encara no està del tot ossificada, es deixa influir en la seva forma per l'actitud, fent que certs grups musculars actuin amb predomini sobre d'altres (extensor lumbar comú, quadrat lumbar); el portar pesos i fer esforços (*), també té molta importància, que fa que tot el pes graviti sobre el sacre i es tiri el promontori cap endavant acostant-se al pubis, al mateix temps que els fèmurs contrarresten aquest pes, influint també a canviar la forma de la pelvis (pressió lateral), aquest és el mecanisme de producció de la pelvis plana.

(*) Citem, com cas interessant, el d'una dona a qui hem vist recentment amb una pelvis uniformement reduïda amb un diàmetre conjugat vertader de 8'5 cm. Va començar a treballar als 9 anys en una fàbrica de filats, en la qual entrava a les 5 del matí i no en sortia fins a les 7 i un quart del vespre, reposant sols una hora per a dinar i un quart per a brenar. Es comprèn que la reducció pèlvica és filla del treball prematur i desproporcionat a l'organisme en evolució d'aquella futura mare.

2.—Condicions de treball.

No anem a entrar en detall de cada una de les indústries particularment, la qual cosa ens portaria fora de l'objecte que ens proposem, però si, anem a veure en general alguns punts que són objecte de capital interès per al nostre estudi. Són aquests:

a) Lloc.

L'aire que deu respirar-se en el lloc destinat a la indústria, taller, etc., pot estar alterat sia perquè existeixin en ell substàncies nocives o sia senzillament per no haver hi la suficient renovació del mateix en relació al nombre de persones que deuen respirar-lo. L'augment de l'anhidrid carbònic de l'aire fa que la respiració sigui incompleta i l'oxigenació de la sang en els pulmons sigui defectuosa, precisament en el moment en què la mare més ho necessita, per a favorir el desenrotllament del futur ésser. La facilitat de reacció a tots els estímuls que té la dona embarassada fa que siguin sumament freqüents els desmaís i lipotímies en aquestes circumstàncies. Respecte als procediments que existeixen de renovació de l'aire i ventilació de locals hi ha un sens fi de disposicions que desgraciadament en el nostre país no són tan freqüents ni tan perfectes com succeeix a l'estranger, on es considera aquest punt completament resolt.

Íntimament relacionat amb això existeix la qüestió de *temperatura* del mateix, si a més de ser l'aire viciat la temperatura és elevada, augmenta la facilitat del malestar i els desmaís; així com la brusquetat en els canvis de temperatura, especialment a l'hivern, favoreix els refredaments. Si tenim en compte el sens nombre de bactèries patògenes que existeixen en el nostre organisme en estat de saprofites veurem que és dar ocasió que es facin agressives donant lloc a la seva actuació patògena; si a això afegim que aquest aire pot ésser humit regirà el cúmul de mals, tenint com a conseqüència un sens fi de dolències entre les quals podem citar, *catarros de les vies respiratòries altes*, en especial del *nas* i *larinx* (orgues que ja es congestionen durant l'embaràs fisiològic), *bronquitis*, *afeccions pulmonars*, especialment *neumònia crupal*; aquesta malaltia que a l'edat de 20 a 40 anys sense condició especial que la faci greu no és de pronòstic

molt seriós, la mortalitat puja en els casos d'embaràs concomitant fins a 2,4 %. Les malalties de les vies respiratòries porten junt amb elles la *tos* que pot arribar a tenir caràcters de ver atac (*coquelutxe*), aquests accessos poden donar lloc a l'avort al principi de l'embaràs i en els darrers mesos a l'*abruptio placentæ*, resultant sempre altament molest i perjudicial per la més petita capacitat respiratòria a què donen lloc.

Altra de les conseqüències, és el *reumatisme articular*, tan aquest com les *afeccions pulmonars* favoreixen les *malalties cardiaques*.

El *fred* i en especial si va unit al treball que dóna lloc a mullar-se, quedant els vestits humits, favoreix en gran manera les *albuminúries* consecutives a lesions renals, que poden anar des de la més lleugera *congestió renal* passant pel *ronyó gravidic*, *nefritis* i arribant a l'*eclàmpsia*.

La nefritis crònica és una lesió freqüentment observada, favorida per tres circumstàncies, que concorren sovint en les obreres, infecció, refredament i intoxicació.

Respecte al fetus, mor amb freqüència, o el part és prematur. Si existeix una *nefritis crònica* pot ésser aguditzada o bé pot haver-hi una *nefritis aguda* produïda de moment, la qual porta aparellada ultra el mal que produeix a l'organisme matern, la mort del fetus o avort. Sols es salven d'un 20 a 30 % dels fills. Els *infarts de la placenta* i el *desprendiment prematur* de la mateixa són les causes més freqüentment imputables d'aquest tan desagradable succés.

Hi ha un petit nombre d'indústries que són altament dolentes a causa de la quantitat de *pols* que es desprèn quedant en suspensió en l'aire i essent respirat. Apart d'algunes d'elles, les substàncies de les quals són de per si tòxiques, n'hi ha d'altres que són exclusivament nocives per l'acció mecànica irritativa de dita pols, com per exemple: tots els llocs on existeix pols de carbó, molins de farina, fàbriques de respalls i pinzells, cardat de llanes, fabricació de cotó, yute, fàbriques d'asserrar fusta, etc. Totes elles determinen *processos irritatius* de les *vies respiratòries*, en especial del nas, larinx, i bronquis que ja es troben lleugerament congestionats durant l'embaràs, donant lloc, demés de les molèsties, a *processos inflamatoris* que troben moment oportú per a fixar-se sobre aquest terreny apropiat. Es formen veritables dipòsits en el parènquima pulmonar podent així mateix trobar-se en els ganglis pròxims com succeeix en l'an-

tracosi, calicosi, siderosi, etc. A més a m s de gran nombre d'*infeccions* de les *vies respiratòries* té importància principal la facilitat amb què augmenta el contingent de *tuberculosi*.

El tabac produeix una polsina sumament tènue, de grans propietats irritatives que donen lloc a nombrosos *catarros* de les *vies respiratòries*, aguts unes voltes, i *crònics* altres, especialment del nas, boca i bronquis essent de notar les *lesions d'aparell digestiu* consecutives a la degluc i  de dita pols.

Des del punt de vista de perjudicar l'embaràs citarem els estudis de PERACINI (22). Aquest calcula en un 36'9 % d'avorts i parts prematurs, entre les treballadores de les fàbriques de tabac, considerant un 20 % en les altres indústries.

Sobre el paper nociu de la nicotina  s indubtable que s'ha exagerat moltíssim, bé que es veritat que una dosi de 2 cg. de nicotina donada per via intra-venosa determina contracció uterina en els animals d'experiment. Cal reconèixer també que gran nombre de persones que abusen del tabac tenen nombrosa prole i de bona salut; per altra part, no és menys cert que entre les obreres de les fàbriques de tabac s'observen algunes anormalitats durant l'embaràs, part i puerperi, sens dubte en aquesta indústria concorren circumstàncies dolentes com són l'existència de la pols, la mala ventilació i l'actitud de les oper ries que determinen amb freqüència *trastorns catamenials, hemorràgies en el puerperi, trastorns respiratoris*, en especial *tuberculosis*, aix  com també s'ha comprovat una gran *mortalitat infantil* entre els fills de dites obreres.

b) *Actitut*:

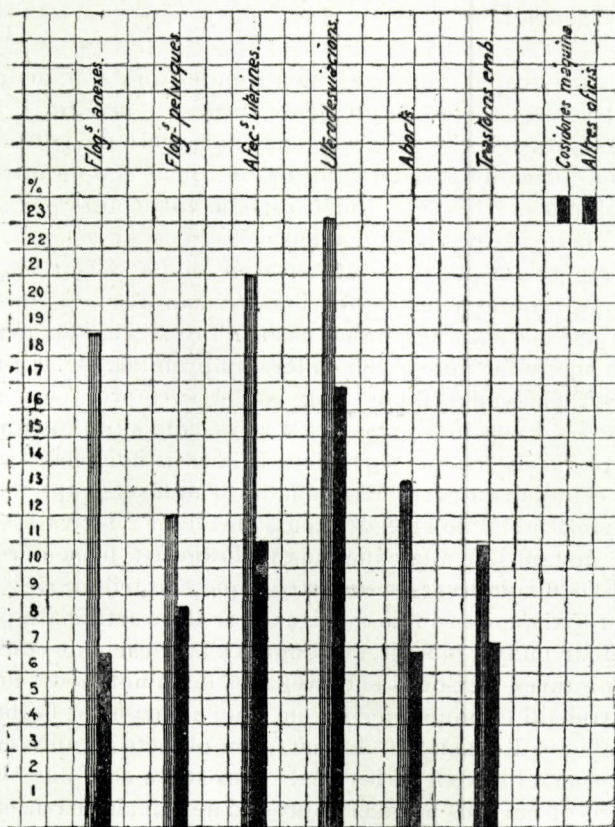
Altre punt que per a nosaltres té un interès capdal és l'*actitut* que deuen guardar les obreres segons la classe de la seva ocupació; l'estar *dreta*  s indubtablement molt dolent pel cansanci que produeix i per les *congestions* de les extremitats inferiors, *edemes* consegüents, i en especial per la formació de *varices* amb ses conseqüències, tan molestes com perilloses, amb freqüència es trenquen, donant lloc a hemorràgies fortes que debiliten i anemien la pacient, produint * lceres varicoses*, porta oberta a totes les infeccions i formació de trombus, que poden despendre's anant a parar al pulmó, produint un infart o anant a posar-se en un lloc del sistema nerviós podent produir la

mort repentina. Aquests perills són augmentats encara en l'època del puerperi en què les masses sanguínees infectades poden ingressar en el torrent circulatori, donant lloc a una infecció generalitzada.

Altres ocupacions en la indústria tèxtil, costura, sastreria, guanteria, escriptori, despatxos, etc., que exigeixen una *actitud encorbada* dificulten especialment la respiració i per tant el canvi de gasos en el pulmó que porta com a conseqüència la dificultat circulatòria sanguínea, exigint, per tant, major energia en les contraccions del cor per a vèncer la resistència de la sang. Com a resultat ve l'estancament de la mateixa, favorint la congestió d'alguns òrgues, especialment del fetge. Consecutivament a les intoxicacions gravídiques donada la falta de defenses produïda per dits òrgues, pot arribar-se fins a l'eclàmpsia. Altre tant direm del ronyó que tan íntimament relacionat està amb les funcions de defensa de l'organisme en harmonia amb el fetge, produint congestió del plexe hemorroidal, i l'intestí en sa totalitat, tenint com conseqüència el restrenyiment. Dóna lloc també a l'anèmia i com a resultat que els fills neixin dèbils i petits. Com és natural la mala respiració i la circulació deficient són circumstàncies que favoreixen l'aparició de la tuberculosi.

Tenen una importància capdal el treball i l'actitud que guarden les noies en els càrrecs que ocupen dins els primers anys de llur vida, tota vegada que poden donar lloc a desviacions de la columna vertebral, especialment la cifoescoliosi, que poden portar en si lesions profundes de la pelvis, especialment en sa forma (escoliótica, plana, etc.) ocasionant distòcies en l'època reproductiva de la seva vida.

Un punt que és d'importància i sumament debatut és si el treball amb la màquina de cosir és nociu; a això devem respondre que si el seu ús és molt restringit i el moviment es redueix a un petit grup muscular de la cama pot així mateix ésser aventatjós per evitar l'aparició de varices; al contrari si l'ús és continuat la trepidació pot ésser dolenta, donant lloc àdhuc a l'avort i en especial té els perjudicis que acabem de citar respecte de l'actitud encorbada del cos. GUTZMANN (16) ha fet un estudi detingut de les lesions i malalties genitals comparativament en les dones que treballen a la màquina i les que es dediquen a altres feines, la qual cosa ens prova en realitat el seu paper nociu.

Comparació entre les afeccions genitals en les cosidores a màquina i obreres d'altres oficis

Comparació

	Oficis en general	Cosidores a màquina
Afeccions inflamatòries dels anexes . . .	6'6 %	18'8 %
» » del teixit conjuntiu pèlvic i peritoneu pelvià . . .	8'4 %	12 %
Afeccions de l'úter . . .	11 %	21 %
Desviacions uterines. . .	16'8 %	23'3 %
Avorts . . .	5'8 %	13'2 %
Trastorns de l'embaràs. . .	8'1 %	10'9 %

c) *Toxicitat.*

Un altre grup d'indústries, comprèn les que són de per si nocives; aquestes són les de *plom*, *mercuri*, *arsènic* i *fòsfor*. Aquestes indústries són tòxiques per l'absorció de petites partícules en forma de pols i deglutides, les quals són en últim terme recollides per la sang i limfàtics; o bé absorbides per la pell, absorció favorida per la suor o amb els frecs en el coll, mans, avant-brag, etc. Aquestes indústries en molts països estan en absolut prohibides a les dones i sols s'han permès durant la guerra; així mateix s'han donat casos d'intoxicació en persones que han anat a fer neteja dels tallers, impremtes, etc. En nostre país desgraciadament no és així; la llei sols prohibeix aquest treball a les dones més joves de 21 anys, com si no fos una edat en què pugui ésser molt perniciosa la seva influència com veurem en estudiar en particular cada un d'aquests grups.

El *plom* metàl·lic i ses diferents aleacions i derivats, són absorbits donant lloc a la coneguda *malaltia del plom* o *còlic saturní*. Existeixen diverses indústries que són tributàries també d'aquest tòxic, com són la fabricació de flors artificials, patrons per a tallar punys, sabates, etc., juguets, fabricació de conserves, certes pintures, persones encarregades de la neteja de llocs en què es treballi el plom, etc. Direm com a curiositat la intoxicació citada per KELLER (13) de què foren objecte algunes empleades a Berna, el treball de les quals consistia a comptar els plecs de segells de correus per a la impressió dels quals s'havia empleat a la impremta un colorant a base de plom. Espanta considerar que un 80 % dels treballadors d'algunes d'aquestes indústries són víctimes d'una forma més o menys greu d'aquesta malaltia. La intoxicació aguda porta aparellada amb ella *l'avort*, a part de les lesions que produeix a *l'aparell digestiu*. La intoxicació crònica és produïda per l'ingrés de petites quantitats de tòxic al torrent circulatori, les quals comencen per produir una degeneració dels glòbuls rojos de la sang, o trastorns pregons del *recanvi nutritiu* produint *inflamacions del ronyó* i *alteracions del fetge* que porten aparellades secundàriament una *lesió cardíaca* i totes les conseqüències de la feblesa d'aquests orgues. Com a símptoma de la mateixa intoxicació són freqüents les *neuràlgies*, *trastorns dels sentits*, podent arribar a produir en estats molt avançats *tabes*, *mania*, *depressió*, etc. En les dones porta com a conse-

qüència la *disminució de la fecunditat* i trastorns de l'embaràs amb *hemorràgies, avort, part prematur o mort del fetus*. Citarem les investigacions portades a cap per FRONGIA (17) entre les treballadores de plom a Sardenya, en les quals un 20 % dels matrimonis va ésser estèril; de 23 primíparas, sols va nèixer un fill viu i un 20 % dels embarassos varen sofrir interrupció. BALLOD (18) diu que de 82 embarassos, 24 arribaren a terme, 48 prematurs i 10 avorts; LEWIN (19) en 123 embarassos en obreres del plom: 64 avorts, 4 parts prematurs i 5 nascuts morts. Dels 50 nascuts vius, moriren 20 el primer any; al següent, 8; al tercer, 7, i en el quart, quedant sols vius 14 nens. FRONGIA (17) estima en un 65 % el nombre de morts en els tres primers anys; és de marcar que la influència del plom no es refereix sols a les dones que treballen en ell, sinó també quan el pare és afecte de dita malaltia, encara que no ho estigui la mare.

La legislació espanyola prohibeix l'ocupació de les dones més joves de 21 anys, en les següents indústries: Conserves, polits de metall, vidrieres, impressió sobre robes, cerusa, mini, litargiri, masicot, cromat de plom, clorur de plom, indústria del plom metàl·lic, fundició de tipus d'impremta, acumuladors elèctrics, pintures, juguets, modelats en plom i les seves aleacions, deixant precisament llibertat d'ocupació en aquestes indústries a les dones que ja passen d'aquesta edat, entrant de ple en el període de la seva major activitat reproductiva.

La indústria del *mercuri* és també sumament perillosa pel nombre d'intoxicacions a què dona lloc. La indústria més perjudicial és la fabricació de miralls, encara que s'ha disminuït extraordinàriament amb l'aplicació de sals de plata en lloc de les de mercuri. Altres indústries són tributàries com la de capells, pell, algunes robes, etc. Les lesions més freqüents són *alteració de l'aparoll digestiu*, especialment formes *diarreïques*, *trastorns del ronyó* acabant amb *lesions del sistema nerviós* que terminen amb *parestèsies o tremolors*, també aquesta intoxicació dona lloc a *trastorns menstruals, interrupció de l'embaràs*, així com una major *debilitat del fill*.

La legislació sols prohibeix l'empleu de la dona més jove de 21 anys en les indústries següents: miralls daurats i platejats, sulfat de mercuri i pells.

L'arsènic dona lloc també en les diferents indústries a una intoxicació crònica que va acompanyada de trastorns *digestius, astènia, dermatosi*, etc., podent acabar fins amb la mort. Afortu-

nadament ha estat substituïda aquesta substància en algunes de les indústries en què s'usava.

La llei fa referència també a les dones més joves de 21 anys en les indústries de: pintures i decoració de juguets, fabricació d'arsenicals, fabricació d'àcid arseniós i arsènic, impressió sobre robes.

La intoxicació pel fòsfor és de témer per les *lesions del periosti* i de l'os en especial *necrosi del maxil·lar inferior*, també dóna lloc a *trastorns digestius*, *malalties renals*, així com *lesions de la mucosa nasal*; aquesta intoxicació té importància per a la indústria de fabricació de mistos, encara que avui l'ús del fòsfor blanc ha estat substituït pel fòsfor vermell amorf, malgrat aquesta substància tingui encara alguna quantitat de fòsfor blanc que la impurifica. La llei exclou també les dones més joves de 21 anys de la fabricació de mistos; aquesta disposició és anterior a l'acord de l'empleu del fòsfor blanc.

Hi ha demés un gran nombre d'*indústries químiques* que poden ésser nocives, motiu pel qual anem a citar-ne algunes: unes obren per la substància química empleada, altres pel desprendiment de vapors o polvors tòxics, en unes i altres la llei fa l'excepció de no permetre treballar a les dones més joves de 21 anys, comprenent-se en el primer grup les següents: fabricació d'àcid fluorhídric, oxàlic, salicílic, úric i derivats, amoníac, alcalis càustics i metalls pesats, clorur de sofre, blau de Prússia, vermell de Prússia, vermell d'Anglaterra, ferrocianur de ferro, ferrocianurs alcalins, calç, hipoclorits, cromats, sulfur sòdic, bisulfur de carboni. La fabricació d'òxid de zinc per combustió, el treball en cambres de combustió i condensació, fabricació d'àcid clorhídric, acètic i sulfúric, sulfat de ferro, nitrats metalls, sosa, sulfat sòdic, superfosfats, en tots els quals existeixen desprendiments de vapors. En el segon grup es comprenen les indústries definides de metalls, forrats d'or per galvanoplàstia, pulverització i garbellat de sofre, negre mineral, vaixelles i metalls envernissats, fregat o brunyit, compostos d'aram i (*apilado*), cromo litografia, bronzejat mecànic, fulles d'estany, establiments de tintoreria usant substàncies tòxiques, polit de l'aram, del ferro, galvanització, selecció de llanes i panyos per via humida, congelació, tractat dels panyos per àcid clorhídric, extracció d'olis per a la fabricació de savons mijantçant bisulfur de carboni, blanquejat i desengreixat del cotó, ús de vernissos a base de cautxú; bisulfur de carboni, essència i hidro-carburs

en el tractament del cautxú; fàbricació de feltres, vernissats, encerats, sinapismes i mostasses, desgrassat de pells, teixits i llanes, fabricació de capells, seda, etc. etc., empleant vernissos.

Els gasos i vapors que es desprenen en aquestes indústries poden obrar nocivament en especial si la disposició del canvi d'aire no és apropiada. En les fàbriques de goma en què especialment es fa la vulcanització és desprenen vapors nocius de sulfur de carboni i de benzina. El *sulfur de carboni* pot donar lloc a intoxicacions que es manifesten per *mal de cap, desvaneixements, basques, vòmits, neuràlgies, tremolors, parèsies, anestèsies, paràlisis i atàxia*. Aquest tòxic obra especialment sobre el sistema nerviós i la sang; produeix una *hiperèmia, inflamació crònica i hemorràgia genital*.

Respecte de l'embaràs, les dones que treballen en aquestes indústries *conceben poc i l'avort és freqüent* així com no és estranya la *mort prematura del fetus*.

Els vapors de la *benzina* es desprenen també en la indústria de la goma així com en les tintoreries, rentat de guants, etcètera, donant lloc a una intoxicació amb *cefalea, basques, debilitat cardíaca*, podent arribar a donar *trastorns importants de l'estómac i intestins, paràlisi, psicosis*, etc. Sembla que amb el temps les obreres arriben a habitar-se bastant a aquesta substància; no s'han pogut comprovar efectes nocius sobre l'aparell femení. La benzina porta demés en si el perill d'incendi amb totes ses conseqüències.

Són circumstàncies que influeixen també nocivament sobre l'organisme femení la duració i continuïtat del treball, l'hora del mateix, la distribució dels descansos, uniformitat (que predisposa a les neurosis), els esforços, les trepidacions, trontolls, accidents, etc.

Hem vist en junt el gran nombre de lesions que produeixen diferents treballs en l'organisme femení, treballs tots ells d'indole manual; els conceptes referents a atmòsfera viciada, de temperatura, actitud, etc. etc., poden fer-se extensius a tota classe d'ocupacions. Són especialment perjudicades per l'actitud, així com per l'escassa quantitat d'aire a respirar les següents ocupacions: caixeres, empleades, dactilògrafes, telegrafistes, telefonistes, bibliotecàries, etc. etc.

d) *Condicions especials.*

Fem remarcar algunes afeccions particulars de certs tre-

balls, com per exemple: certes *otitis* i *cansanci nerviós* de les telefonistes que pot arribar a donar lloc a trastorns nerviosos d'importància; *l'artrosinovitis* de les telegrafistes, etc.

Les *infermeres* es comprèn que per llur especial ocupació es trobin en condicions molt favorables per a adquirir tota classe de malalties per la vida fadigosa que representa i pel contagi; per aquesta raó en els serveis mèdics, en especial en els de malalties infeccioses, es fa cessar en el seu càrrec a les infermeres en estat d'embaràs. Fem menció especial de les que es troben encarregades dels serveis Röntgen estant sotmeses a l'acció nociva dels raigs X, en especial sobre la pell, donant lloc a *eczemes* i *neoformacions* (*röntgenkarzinome*, dels autors alemanys); però principalment per l'acció específica dels raigs X sobre l'ovari, alterant la seva fisiologia. Per a HIRSCH (15) obrarien tòxicament sobre l'òvul com l'alcohol, el mercuri o el fòsfor; *l'avort*, les *alteracions menstruals* i *l'esterilitat* serien la conseqüència del funcionament defectuós de l'ovari, en especial de la seva secreció interna.

Les *llevadores* poden ésser molt perjudicades en l'estat d'embaràs degut a la seva ocupació que les exigeix pèrdua de nits, fadiga i l'exposició de contreure un sens fi de malalties; deuen també abandonar la seva feina prematurament.

Les *mestres*, donada la seva ocupació, es veuen precisades a abandonar les classes durant l'embaràs a causa de les molèsties i trastorns propis d'aquest estat i el neurosisme que porta aparellat aquesta professió.

És sumament freqüent entre les mestres la *neurastènia* i *l'histèria* i en la menopàusia greus *trastorns nerviosos*. Per altra part abunden els *trastorns menstruals* deguts a la necessitat de moure's i estar dretes durant les classes, la qual cosa favoreix les *molèsties*, augmenta les *pèrdues sanguínies* i continuant aquesta influència pot donar lloc a *endometritis*. Comparant les estadístiques de morbillitat entre les mestres i els mestres, es veu l'augmentada que està en aquelles.

Tot el que hem dit podríem anar-ho generalitzant i estenent a les diverses carreres femenines; els trastorns més freqüentment observats en les professions intel·lectuals femenines són: *anèmia*, *clorosi*, *miopia* i *neurastènia*. En general podem dir que el treball cerebral, àdhuc arribant a la fadiga, és menys dolent amb relació a l'embaràs, del que pot ser-ho la fadiga física. Així com la influència de l'embaràs sobre el sistema nerviós pot ésser

ser molt gran arribant fins a la bogeria, la influència del sistema nerviós sobre l'embaràs, podem dir que és molt petita a proporció.

3.—*Influències d'ordre psíquic.*

Hem vist la manera d'actuar sobre l'organisme, una sèrie de circumstàncies que poden perjudicar més o menys fonamentalment les funcions de reproducció, totes elles eren d'ordre material. Ara ens interessa fer notar que existeix un altre grup d'influències d'ordre psíquic que no per ésser invisibles deixen d'ésser nocives.

És coneguda de tothom la influència perniciosa que té per a l'embaràs tot el que representa emoció violenta o impressió forta; pensi's doncs que les obreres treballant en la fàbrica o el taller es troben contínuament exposades a tota mena d'impressions.

La uniformitat de treball, la monotonia del mateix, és una circumstància que obrant sobre un sistema nerviós hiperestèsic com és el de l'embarassada, pot produir-hi trastorns pregonos i permanents constituint veres *neurosis professionals*.

CABOT (26) admet dos conceptes que trobem molt encertats: un és el *sentiment d'injustícia*; l'altre, la *decadència de la moral sexual*. L'obrero, generalment, se sent una víctima (tant si ho és com si no); com és natural, aquest sentiment la posa en un estat de depressió que la fa més receptiva a l'agotament nerviós i la predisposa a les neurosis. No cal dir que la decadència de la moral sexual, que tan intensa és en els grans centres fabrils, sobre tot si hi ha promiscuïtat de sexes, és una de les influències més perniciosos que poden obrar sobre les funcions de la maternitat (medis anticoncepcionals, perversions, malalties, etc.)

4.—*Accidents del treball.*

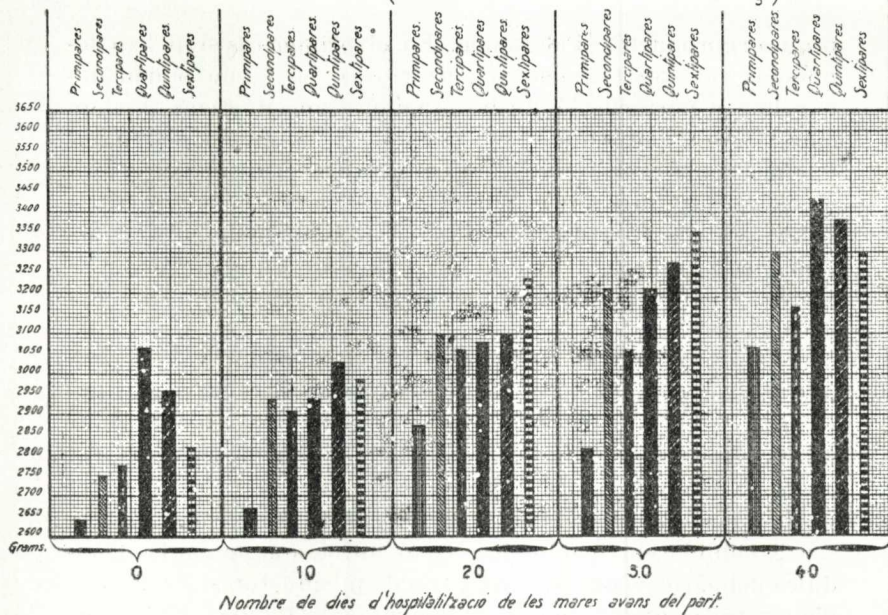
Els accidents del treball constitueixen un punt que cal estudiar, car si sempre és important de protegir l'obrer contra les possibles contingències d'accident, ho és molt més encara quan es tracta de la dona en estat de gestació. D'una part el seu psiquisme està en un estat especial de receptivitat, d'altra tota injúria inferida al seu cos és doblement greu per atacar la vida de la mare i la del fill a l'ensem.

Sota el nom comú d'accidents del treball s'haurien d'agrupar dos ordres de fets, uns de caràcter violent, imprevist, que lesionen l'organisme més o menys fonament; els altres pel contrari lents, conseqüència de les accions continuades (actituds, trepidacions, gasos, tòxics, etc.) que acaben també per lesionar l'organisme. No cal oblidar que les predisposicions personals poden favorir l'aparició de trastorns, així com també l'acció de la índole de treball pot agreujar les lesions preexistents. Són punts tots ells debatuts genèricament, però no gens estudiats malgrat l'interès que tenen, des del nostre punt de vista. Ate-nent-nos al que acabem d'exposar relatiu a la influència perniciososa que tenen certs treballs sobre la gestació veurem ben clar l'efecte de l'acció lenta i continuada; dit sigui tot passant, que no és admesa com accident del treball deixant sols aquesta denominació per als casos de causa violenta. És el nostre concepte que no deu admetre's la diferència entre malalties professionals i accidents del treball; tot és qüestió de grau o millor encara de rapidesa. Quina diferència hi ha entre un obrer que es fa inepte per al treball víctima d'una intoxicació crònica o d'un accident fortuït? Cap, l'únic que hi ha és una diferència entre la manera de protegir-se contra l'un i l'altre; en el primer cas és una qüestió profilàctica; en el segon és terapèutica. No volem sortir del nostre objecte i farem sols referència als accidents tal com s'admeten generalment o sigui depenent d'una causa violenta o imprevista.

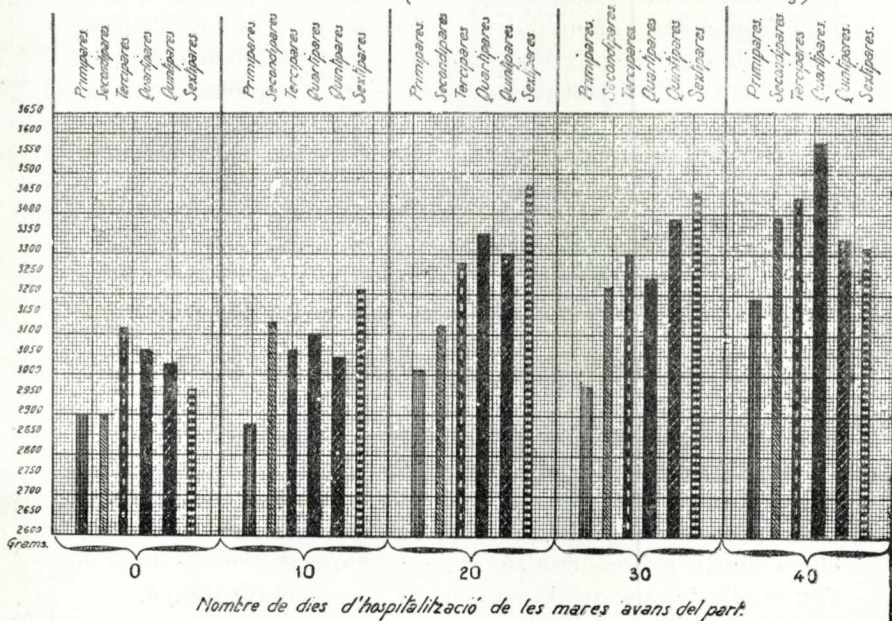
Agafem qualsevol accident (cremada, contusió, ferida, intoxicació, etc., etc.) i examinem la influència que tindrà sobre l'organisme femení en gestació: En primer terme aquest accident haurà donat lloc a una impressió psíquica forta que actuarà no sols sobre la víctima sinó sobre tots els obrers que l'hauran presenciada; el psiquisme femení és sempre molt receptiu i durant l'embaràs aquesta sensibilització es fa encara molt més marcada donant lloc a *neurosis*. Per altra part, de tothom és coneguda la perniciosa influència que tenen les emocions per poder donar lloc a *l'avort* i *parts prematurs* amb totes les conseqüències, sabent que moltes vegades més influeix una impressió moral que una acció mecànica per a interrompre la gestació.

En un altre grup es troben les accions mecàniques (cops, ferides, cremades, etc.) Cal que en fem una distinció: aquestes accions vulnerants actuen en la zona extragenital o en els

PES MIG DEL NADO (PES DE LA MARE DE 50 A 60 Kgs.)

PES MIG DEL NADO (PES DE LA MARE DE 60 A 70 Kgs.)

orgues reproductors i abdomen. En el primer cas si hi han fenòmens reflexes (vasomotors, nerviosos, etc.) que poden donar lloc a pertorbació de les funcions reproductives, creiem sincerament que actuen més per l'acció emotiva concomitant que per si mateixos, vegi's sinó el nombre crescut d'intervencions quirúrgiques que es fan en gestants en els òrgues genitals àdhuc sense cap accident enutjós. Estem fermament convençuts que obeeix aquesta innocuïtat quasi absoluta a que la pacient se sostreu a la fonda influència psíquica, cosa impossible en el cas d'accident.

En els casos d'accident, ultra que les emocions són repetides en cada curació, hi ha una altra causa que obra d'una manera més directa, aquesta és la febre que no deixa d'ésser freqüent en els casos desgraciats, malgrat la terapèutica feta precoçment i amb competència; les temperatures elevades i sostingudes porten quasi fatalment aparellat *l'avort* o la *mort fetal*.

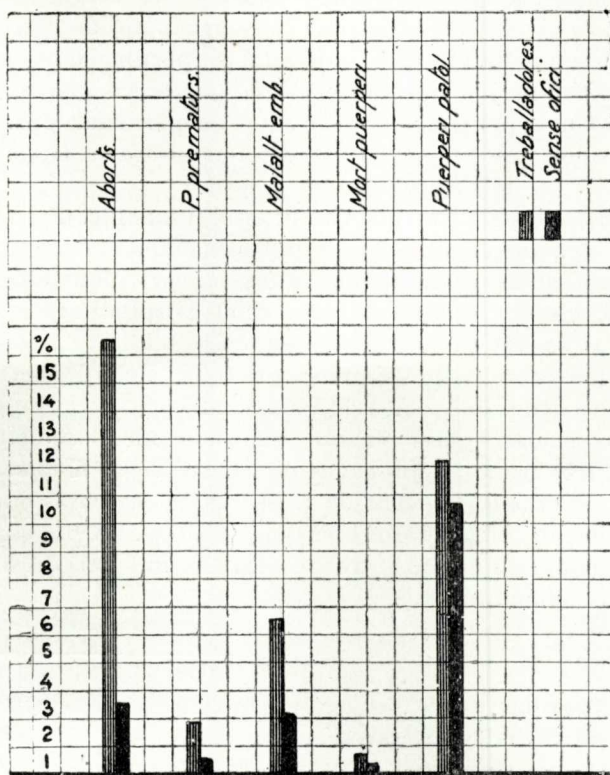
No oblidarem tampoc la relació íntima que tenen les glàndules mamàries amb l'aparell genital, ja que totes les lesions d'elles repercutiran indefectiblement sobre l'úter i els seus annexes, podent considerar-se des d'aquest punt de vista com una part integrant de l'esfera genital, per la seva relació directa i per la importància més llunyana de poder alletar els seus fills. En el segon cas o sigui quan l'acció s'exerceix sobre l'aparell genital directament (ferida, commoció abdominal directa) o bé d'una manera indirecta (caiguda assentada, d'esquena, etc.) sempre la seva acció és sumament nociva: d'una part perquè en un tant per cent molt elevat porta aparellat *l'avort*, *part prematur* o *mort fetal*; i d'altra perquè demés pot donar lloc a lesions més o menys profundes (*uteroversions*, *ruptures*, *hemorràgies*, *peritonitis*, etc.) que poden ocasionar trastorns funcionals, esterilitat, etc. i fins la mort. Pensi's que en aquest cas desgraciat és la vida de la mare i la de l'infant que es perden a l'ens.

Les accions elèctriques obren d'una manera semblant a les mecàniques que acabem d'esmentar, l'acció psíquica és també intensa.

Els tòxics obren més per si mateixos, és molt freqüent *l'avort* després d'una intoxicació, aquest fet no és imputable a l'esfera emocional, obra per si, sigui estimulants les contraccions uterines inoportunament, sigui donant lloc a la mort de l'ou seguit de sa expulsió en termini més o menys llunyà.

5.—Nutrició de l'obraera embarassada.

A part de tot el que portem dit, que són circumstàncies particulars de les diferents ocupacions femenines, hem de fer notar que moltes de les obreres en estat d'embaràs, es troben sotmeses a una racció alimentícia insuficient a voltes, rica en

*Comparacio de les alteracions genitals
entre les obreres i les dones sense ofici.*

substàncies tòxiques altres. Les investigacions de MAGNUS LEVY (20) ens donen una relació de 35 a 40 calories per kg. de pes corporal, així suposant una embarassada de 55 a 60 kilos, necessita per a la seva perfecta nutrició de 2.000 a 2.400 calories o sigui de 100 a 120 grs. d'albúmina, de 50 a 60 de grassa i de 350 a 400 gr. d'hidro-carbonats. L'excés d'alimentació pot resultar

nociu per favorir l'*adiposis* i donar lloc a que hi hagi un excés de ptomaïnes podent originar una *toxicosi gravidica*. L'alimentació deficient és altament perjudicial per al fetus i per a la mare, més per a la segona, puix que el fetus busca tots els elements que li fan falta (ferro, calç, etc.) encara que sigui robant-los de l'organisme matern. Els treballs que requereixen gran esforç muscular són doblement nocius pel desgast de matèries nutritives i per la producció de productes de desintegració tòxics que lesionen els emuntoris i pertorben la nutrició. No cal dir lo perjudicial que és la fatiga, car ve a constituir el grau màxim a què poden arribar aquestes pertorbacions. Vegi's sinó el valor que tenen els estudis fets sobre la fatiga de les mares i el pes dels nadons.

Han demostrat PINARD, VACHIMOND, BONNAIRE. (21) VICARELLI (14) etc., que els fills de les obreres embarassades que han estat hospitalitzades un temps abans del part adquireixen més pes que els de les que no han estat hospitalitzades i tant més gros és aquest augment com més temps hi havien estat.

Poden veure's a propòsit les gràfiques a continuació fetes segons les dades del professor VICARELLI.

Per acabar aquest capítol exposem una estadística de HIRSCH (15) treta de les dades de la *Leipziger Krankenkasse* comparant el tant per cent de trastorns de l'embaràs entre les associades no treballadores i les que treballen. En ella es veu la influència nociva que té el treball sobre les funcions de la generació en la dona.

	Associades	
	lliures	ocupades
Avorts	2,30°/o	15,50°/o
Parts prematurs	0,30°/o	1,70°/o
Malalties en l'embaràs.	2,10°/o	5,50°/o
Mort en el puerperi.	0,35°/o	0,32°/o
Puerperi accidentat.	10,58°/o	11,06°/o

IV. — LEGISLACIÓ COMPARADA

Resum de la legislació en vigor.

Les disposicions en vigor tenen per objecte:

- 1.er Protegir la salut de la mare i del fill assegurant a l'obra-
ra un repòs convenient abans i després del part. Amb

aquest objecte es prohibeix l'empleu de les obreres durant un cert temps abans i després del part. Essent així que solament prohibir no és assolir el fi que es busca, diferents països han instituït un règim de segur o taxes de maternitat assegurant a la dona subsidi pecuniari durant l'interrupció del treball a què s'obliga.

2^{on} Protegir la salut de l'infant mentre la mare treballa. Amb aquest objecte hi ha països que donen facilitats perquè la dona pugui criar el seu fill dedicant locals especials en els establiments.

La legislació espanyola és la que va més lluny des del moment que s'aplica a tota classe de treball; respecte el límit de prohibició, el fixa entre 4 i 6 setmanes després del part essent el mínim 4 setmanes, podent-se allargar presentant una certificació facultativa, venint obligat el patró a guardar-li el lloc.

Presentant un certificat mèdic té dret la dona embarassada a demanar de cessar en el treball dintre el vuitè mes.

També la dona té dret a deixar el treball per a criar el seu fill sense descomptar-li el seu jornal sempre que el temps empleat no passi d'una hora distribuïda en la forma que l'obra desitgi. Això es fa extensiu a les obreres que treballen a preu fet. (R. O. de 28-VI-1913).

Al costat d'això en què la llei va al cap de la dels països més avançats, deixa completament desamparada la dona des del punt de vista d'indemnització i assistència facultativa, essent així que la base que l'obra no sigui la primera interessada a ocultar el seu estat, és el que compta durant l'atur obligatori amb el seu jornal com quan treballa o almenys amb una indemnització pecuniària. Respecte l'assistència mèdica, bé que existeixen institucions benèfiques en què es presta amb zel l'assistència a les dones embarassades, són de molt insuficients pel nombre crescut de persones a qui s'hauria de fer extensiva, o es restringeix prestant-lo sols a les persones que han de provar la seva pobresa.

L'obra catalana no vol caritat, vol ésser amparada per la llei en el moment que pot exigir-ho amb més orgull, en el moment d'esdevenir mare.

Això ens fa insistir en la idea del segur de maternitat. (1). A

(1) Estant aquest treball en publicació acaba de tenir lloc a Barcelona l'Assemblea d'assegurances socials en què s'ha tractat aquest punt i les conclusions de la qual transcrivim al final.

Anglaterra el segur matrimonial (*Husband's insurance*) abona quan el marit està assegurat una prima de 30 shillings. Abans la dona assegurada rebia demés la indemnització ordinària de malaltia, però en 1913 ha sigut substituïda per una taxa de 30 shillings setmanals en lloc del de malaltia durant les 4 setmanes que segueixen al part. Si el marit no està assegurat, la dona cobra del seu segur una taxa doble en total 3 lliures. Anglaterra té instituït el cos de super-intendents encarregades de vigilar les fàbriques i tallers.

A Holanda es paga el total del salari durant tot el temps que la dona es veu privada de treballar essent així que en cas de malaltia es paga solament un 70% del salari com a terme mig.

Als Estats Units hi ha un projecte de subvencions federals per ajudar a la protecció de les mares i dels infants; aqueixa protecció consistirà en donar a la mare tots els cuidados mèdics i hospitalaris que puguin ésser necessaris designant per les criatures els llocs on deuen ésser examinades.

A Itàlia existeix una caixa de segurs maternals.

A França sols les dones indigents reben una indemnització especial de maternitat que resta insuficient.

A Bèlgica existeix un servei mèdic especial, organitzat per assegurar la higiene industrial, ocupant-se en primer lloc de la situació de les obreres mares i dels seus fills.

Alemanya va crear un cos d'inspectores encarregades de vigilar el treball femení àdhuc el fet a domicili.

Conclusions del raport de la societat de les nacions sobre el treball de la dona, proposades com a base d'una convenció internacional.

1.er Prohibició d'emplear la dona a les fàbriques i tallers durant almenys 4 setmanes després del part.

2.^{on} Pagament d'una taxa maternal assegurant convenientment l'assistència i tractament de la mare i del fill tot el temps que la obrera deurà abandonar el seu treball abans i després del part. El comitè proposa fixar aquest període a 6 setmanes mínim.

Recentment s'ha fet extensiu el criteri existent respecte les dones ocupades en les indústries, per a les dones ocupades en feines agrícoles, segons la Conferència de Washington.

PAIS	CAMP D'APLICACIÓ DE LA LLEI	NOMBRE DE SETMANES DURANT LES QUALS ESTÀ PROHIBIT L'EMPLEU DE LES OBRERES ABANS I DESPRÉS DEL PART	DRET DE DEIXAR EL TREBALL	DRET DE TORNAR-HI	FACILITATS PER A L'ALLETAMENT	INDEMNITZACIÓ		
						QUANTITAT	DURACIÓ	MODO D'ATRIBUCIÓ
NORUEGA Llei de 1915.	(1) Fàbriques o tallers on s'hi exerceixin oficis o altres ocupacions industrials si son explotades i industrialment o si s'hi fa us d'una altra força que l'humana o de calderes de vapor, fora dels establiments que emplein un motor que no pasi d'un caball de força. Canteres de pedres i calc obradors per a la talla de la pedra (on siguin empleades regularment 5 persones). Mines, tallers de transformació, fundicions i altres establiments d'extracció i reducció de materials, establiments produint o utilitzant substàncies explosives. (2) Oficis i empreses industrials anàlogues empleant regularment al menys 5 obrers, i en les quals el patró ocupa sos obrers, sigui en sos propis obradors, sigui en un altre indret, fora de son domicili. Explotacions de glaç.	6 setmanas després,	Una dona pot abandonar el seu treball sense avis previ dintre de les 4 setmanes que procedeixen al part, sots presentació d'un certificat mèdic.	Tota dona te el dret de tornar a ser readmesa si n'ha manifestat desitjos abans d'abandonar el treball.	No es deu refusar a una mare el temps necessari per a l'alletament de son fill.	(2) Cuidados de la llevadora gratuita. Quota o indemnització igual a l'0 % del salari mitg calculat segons la tarifa de salaris. La quota no deu ser mai inferior a 1 kr. Aixís arriba a 1 kr. 1,50 kr. 2,10 kr. 2,70 kr. per dia. (3) Les dones necessitades reben una indemnització variant de 17 a 45 kr. per dia.	(2) 2 setmanes abans i 6 setmanes després del part. (3) 6 setmanes abans i 6 mesos després a condició en tot cas que la mare alleti l'infant.	(1) Els socors pagats per la caixa pública a les persones necessitades no deuen esser considerats com socors d'assistència pública (art. 23). (2) Caixa d'assegurança obligatòria en cas de malaltia. La persona assegurada contribueix amb 6/10, el patró per 1/10, la comuna per 1/10 i l'Estat per 2/10.
PAISOS BAIXOS Llei de 1911. Decret del 14 Febrer de 1910.	Sota la denominació de fàbriques i tallers, la present llei compren tots els locals, tant oberts com tancats, en els que s'hi acostuma a treballar per via d'empresa, en la fabricació, transformació o reparació, decoració, acabat o l'adaptació, de tota altra manera per a la venda o la consumació d'objectes o productes determinats: o en els que objectes i productes sofreixen ordinariament una preparació al mateix objecte. La llei s'aplica també a les estacions elèctriques (art. 2). Les indústries agrícoles i el treball a domicili per els membres de la família del patró no hi van compresos: mes la llei s'aplica a l'escorxatge de vímet, «teillage» i treballs del lli, etc. (art. 1).	4 setmanes després. (Està exposat a la Cambra un projecte de llei preveient un repós de 8 setmanes de les que 6 han d'ésser després del part).			(El projecte de llei estipula que s'ha de donar a les mares les facilitats necessàries per a l'alletament dels seus infants.)	Montant total del salari mitg per classe, és a dir: 0,50 fl. 0,80 fl. 1,20 fl. 1,60 fl. 2,20 fl. 3 — fl.o 4 — fl. per dia.	Durant tot el temps que la mare estigui impossibilitada per a treballar.	Assegurança obligatòria contra la malaltia, pagada meitat per l'obra i meitat pel patró.
POLONIA Regions que havien pertenescut abans a Austria. Regions que havien pertenescut abans a Alemanya.	Vegi's la nota sobre el Camp d'aplicació del Codi Industrial Austriac i la rúbrica Tcheco Slovaquia Vegi's Alemanya.	2 setmanes abans i després. 8 setmanes de les quals 6 han de seguir al part (Aquest reglament serà probablement adoptat en la nova legislació aplicable a tota la Polònia).				Cuidados mèdics i indemnització en especie equivalent al montanto tal del salari. Ademés si tal és l'ordre del doctor, es dona una indemnització durant els 12 mesos que la mare alleti son infant.	8 setmanes de les que 6 son després del part.	Assegurança obligatòria contra la malaltia.
PORTUGAL Decret del 14 d'Abril 1891. Llei de 1915.	Establiments industrials perteneixent a empreses privades a l'Estat o a corporacions públiques, escoles d'ensenyament professional o institucions benèfiques, empreses de construccions mecàniques civils. Per «empreses industrials» es necessari entendre, mines i pedreres, arsenals i obradors marítims, fàbriques, tallers i locals on s'hi executin tota mena de treballs industrials. S'exceptua el treball a domicili quan no's fa us de màquines i que els treballs siguin nocius a la salut i que totes les persones empleades perteneixin a la família del patró.	4 setmanes després			En totes les fàbriques on estiguin empleades més de 5 dones es deu habilitar una «crèche» complint totes les condicions prescrites. Varies fàbriques poden tenir una «crèche» comú que no deu ser més de 40 metres lluny de cap d'elles. Les mares que alletin llurs infants poden fer us de la «crèche» conforme a les prescripcions.			
RUMANIA Llei sobre'ls oficis de 25 Gener 1912.	Una llarga llista d'oficis.	6 setmanes després.		Se li deu reservar la plaça		Quan la mare es quef de família, té dret als cuidados mèdics i a un 50 % de salari mitg i en cas contrari, al 35 %. S'han agrupat els salaris mitjos en classes de salaris de manera que les indemnitzacions diàries pugen: 0'20 lei, 0'75 lei, 1'5 lei, 1'75 lei o 2'25 lei, per a les mares de família i de 0'175 lei, 0'75 lei, 0'875 lei, 1'225 lei o 1'575 lei, per a les altres.	6 setmanes després o mesos, si la mare alimenta ella mateixa al petit.	Assegurança malaltia obligatòria per mediació de corporacions o indústries. Les obreres hi contribueixen amb una meitat i els patrons, amb l'altra.
SERVIA Resseña proporcionada pel govern serví; no menciona la data de la llei.		4 setmanes després.						
SUECIA Lleis de 1912 i 1916.	Treball industrial executat en taller quan s'hi emplein regularment 10 obrers al menys o motors d'una força de 5 cavalls-vapor per lo menys o 5 obrers al menys, al mateix temps que motors de 3 cavalls al menys (art. 15).	6 setmanes després a menys que un certificat mèdic no provi el complet restabliment de la mare.	Una dona pot abandonar son treball sense donar avis previ dos setmanes abans son part, sots presentació d'un certificat mèdic.		Tota mare te dret al temps necessari per a alletar son fill.			
SUISSA Llei de 1914.	Establiment industrial tenint el caràcter d'una fàbrica ocupant varis obrers fora de son domicili, sigui en els locals de l'establiment i en els obradors que en depenen, sigui a fora, en treballs correlatius a l'explotació industrial. Les disposicions de la present llei podran ser aplicades, per decisió del Consell Federal, a les empreses industrials que no siguin fàbriques en el sentit de la present llei quan aquestes disposicions figurin en convencions internacionals. (Els treballs que no son executats dintre les «fàbriques son dels cantons).	6 setmanes després Permis prolongat fins a 8 setmanes si ho demana la mare.	Una dona embarassada pot abandonar son treball sense avis previ i no pot ser de seguida per aquest motiu.	Està prohibit despedir una dona durant sa absència o de despedir-la en un temps que fineixi en la seva absència				L'assegurança malaltia està reglamentada per la llei federal de 13 Juny de 1911. No obstant, no esdevé obligatòria en un cantó, més que per decret. La llei preveu que les caixes de malaltia deuen acordar indemnitzacions en cas de part, com si fos en cas de malaltia. Ademés, quan la mare no dreix son infant, després d'un període determinat té dret a una gratificació de 20 fr.
REPÚBLICA TCHECO SLOVACA Art. 94 del Codi industrial austriac, així com article 6 de la llei d'assegurança contra la malaltia modificada en 1917.	Establiments sotmesos al reglament del Codi Industrial o explotats en fàbriques i establiments explotats per l'Estat, les associacions públiques i privades, les fundacions, els grups o societats, tan si son destinades a produir beneficis, com que tinguin caràcter de beneficència o d'utilitat pública, establiments miners, (mines, forns de cok, forns d'escorificació, alts forns) i treballs agrícoles, quan l'obra no viu a casa del patró. «El Codi Industrial» designa l'antic Codi Industrial austriac, en el qual les prescripcions respecte a les hores de treball, s'apliquen a les «empreses industrials explotades en fàbriques». No existeix pas definició legal d'aquesta expressió. Mes del rensenyament oficial, sembla que s'aplica a les empreses industrials, tenint per objecte fer o decorar en grans quantitats productes industrials i que emplein a aquest objecte en locals tancats un cert nombre d'obers que treballen principalment amb l'ajuda de màquines, empleant un modo de divisió del treball que no s'emplea ordinariament en el oficis. El treball de «fàbrica» presenta demés les característiques següents: un capital relativament considerable, la constitució de stocks i el fet que el patró no pren part ell mateix en les operacions de fabricació (Komorzynski, vol. I, pag. 190).	6 setmanes després; en les mines, el treball pot ser représ després de les 4 setmanes, sots presentació d'un certificat mèdic testificant la capacitat.				Cuidados mèdics gratuits, medicaments i llevadora, etc. L'import de l'indemnització varia en general, representa un 60 % del salari diari i es pot elevar fins a 5 k. i a 750 k. per setmana, amb l'indemnització especial d'alletament.	A partir del tercer dia de malaltia i durant 6 setmanes després del part, però pot ser a lo mes, 4 setmanes abans i 26 setmanes després del part (indemnització d'alletament).	Assegurança obligatòria contra la malaltia; les quotes, són pagades per l'obra i 1/3 pel patró.
RUSSIA (Soviets) (35)	Tota classe de treball	8 setmanes abans i 8 després part.		El primer mes del seu retorn sols poden treballar 4 hores.	Tenen dret de deixar el treball cada tres hores per espai de mitja per a alletar als fills.	Reben una indemnització igual al salari de les 16 setmanes que abandonen el treball.		

LEGISLACIÓ COMPARADA
REFERENT A LA MATERNITAT

SEGONS LES DADES DEL «BUREAU
INTERNATIONAL DU TRAVAIL» (S. DE N.)

PAIS	CAMP D'APLICACIÓ DE LA LLEI	NOMBRE DE SETMANES DU- RANT LES QUALS ESTÀ PRO- HIBIT L'EMPLEU DE LES OBRERES ABANS I DES- PRES DEL PART	DRET DE DEIXAR EL TREBALL	DRET DE TORNAR-HI	FACILITATS PER A L'ALLETAMENT	INDEMNITZACIÓ		
						QUANTITAT	DURACIÓ	MODO D'ATRIBUCIÓ
ESPANYA Lleis i reglaments de 1900, 13 Març i 13 No- vembre, llei modificati- va de 1907, 8 Gener, R. O. 28 Juny 1913.	<i>Patró</i> designa tota persona, que ocupa un personal assa- lariat per a un treball que ella dirigeix i inspecciona, com- prés l'estat, les províncies i municipalitats. (art. 1 de les prescripcions). <i>Obrer</i> designa tota persona que ordinària- ment executa un treball manual assalariat o no per altre, fora de son domicili, compresos els aprenents i els em- pleats de comerç. No estan compresos en aquesta definició els treballs agrícoles i els treballs executats en els taller- doméstics, és dir, els tallers on no estan empleats més que els membres de la família sota la direcció d'un d'ells (prescripcions, art. 2, 3 i 4). L'art. 9 de la llei relativa a l'empleu de les dones després de llur part s'aplica a «tota mena de treball.	4 setmanes després, a lo més 6 setmanes a no ser que un certificat mè- dic certifiqui el restabili- ment de la mare.	Tota dona empleada pot abandonar son tre- ball des del 8è mes de sa- gestació amb presentació d'un certificat mèdic.	Deu reservar-se-li son lloc.	A fi que les mares pu- guin alletar llurs infants se'ls deu donar una hora de repós dividida en dues mitges. La mare pot escullir l'hora; no es deu fer cap deducció de salari per aquestes inte- rupsions.			
ALEMANYA Codic industrial, arti- cle 137.	Establiments industrials en general, no hi ha definicions exactes. Establiments empleant almenys deu persones.	8 setmanes de les quals 6 són després del part.				Cobren la meitat de llur salari. Les caixes de ma- laltia prevenen les in- demnitzacions per als cuidados del metge i de la llevadora.	8 setmanes de les quals 6 són després del part.	Assegurança obligatò- ria; els apeararis hi con- tribueixen per 2/3 i el patró en un terç.
ANGLATERRA Llei de 1901 sobre les fàbriques i tallers.	Són considerats com fàbriques o tallers, tots els locals, on s'emplei industrialment, sia a l'interior sia dintre les barreres, tanques o dependències que les envolten, la mà d'obra amb miras a un benefici principalment o acce- sòriament, per a la producció, modificació, reparació, de- coració, acabat o adaptació a la venda, d'un producte qualsevol. Està exclos de la present llei el treball a domi- cili en què sols estiguin empleats els membres de la fami- lia.	4 setmanes després				Les dones casades re- ben una indemnització de 30 s. provinent d'asse- gurança de son marit i 30 s. de la seva pròpia assegurane o 2 indem- nitzacions de 30 s. cada una provinents de la seva pròpia assegurança si e seu marit no està asse- gurat. Les solteres mares reben 30 s. de llur pròpia assegurança.	Una dona té dret a una indemnització de malal- tia de 7 s. 6 d. per setma- na si se sent incapaç de treballar abans del part o després del període de 4 setmanes que el se- gueixen.	Assegurança malaltia obligatòria; el patró, l'o- brer i l'Estat, paguen llur part.
REPÚBLICA ARGENTINA Llei del 14 Octubre de 1907.	Fàbrica o taller.	(Solament a la Capital de la República) 30 dies després.	Se li ha de reservar l'empleu.	Se li ha de reservar l'empleu.	(Solament a la Capital de la República) 15 mi- nuts cada dues hores per les mares que alletin llurs infants demés del descans reglamentari.			Un projecte de llei ac- tualment sotmès al Con- grés, preveu el pagament del salari integral pel patró durant les 4 setma- nes d'absència.
BÈLGICA Lleis del 13 Desembre 1899 i 25 Maig 1914. Modi- ficacions per decret del 28 Desembre 1919.	Treball executat a les mines, mineríes, pedreres, obra- dors, fundicions, manufactures, fàbriques, tallers, restau- rants, despatxos de begudes, despatxos, empreses comer- cials i industrials, establiments classificats com perillosos, insalubres o incòmodes, així com en aquells on el treball es fa amb l'ajuda de calderes de vapor o de motors mecà- nics, en els ports, desembarcadors, estacions, i en els transports per terra i per aigua. Les disposicions de la lleí s'apliquen tant als establiments públics, com als pri- vats, encara que tinguin caràcter d'ensenyança professio- nal o de beneficència.	4 setmanes després.						
BRASIL (S. Paulo) Llei del 29 Desembre de 1922.	Fàbriques, tallers, i empreses industrials de totes menes	4 setmanes després						
DINAMARCA (1) Llei de 1913 sobre les fàbriques. (2) Llei de 1912 refe- rent al treball en les fàbriques.	(1) Estan sotmeses a totes les disposicions de la present lleí les fàbriques i tallers explotats en fàbriques, així com tots els establiments de gran i petita indústria (compre- sos les pedreres i guixeries, etc) que ocupen regularment i simultàniament varis obrers, exclusivament o principal- ment en els tallers o altres llocs on el treball es permanent (art. 1) l'art. 3 mostra que aquesta frasse compren on s'hi utilitzi força mecànica, els establiments on hi estiguin empleats 6 obrers almenys. Estan excloses les indústries exercides pel propietari per son propi compte sense altre concurs que el de sa dona i sos fills. L'art. 4 afegeix que la present llei s'aplica a tot treball de petita i gran indústria executada amb miras d'un profit, sigui enterament o parcialment on els tallers de «sub- empresa» o els tallers «d'arrendament». El terme «taller de sub-empresa» designa un local en què el treball s'hi executa per compte de persones que serveixen d'interme- diaris entre els contractistes i els treballadors. La paraula «taller d'arrendament» designa un local llogat en comú per persones que treballen independentment una de l'altra. (2) Fàbriques de pa i floques, pastisseries i confiteries on el treball s'hi executa amb el concurs d'altres persones que el de la dona del propietari i sos fills si tenen menys de 18 anys.	(1) 4 setmanes des- prés, a no ser que un certificat mèdic provi el restabliment complet de la mare. (2) Id.			(1) Quan hi estiguin empleades 25 dones s'ha d'arreglar una habitació especial calentada a l'hivern, per a les mares que alletin llurs infants			En cas d'urgència, les indemnitzacions poden ser pagades per mediació de les autoritats comu- nals; la llei preveu que aquesta indemnització no es confondrà pas amb l'assistència als indi- gents.
ESTATS UNITS D'AMERICA Connecticut. Massachusetts. New-York Vermont.		4 setmanes abans i 4 després. 2 setmanes abans del part i 4 després. 4 setmanes després del part. 2 setmanes abans del part i 4 després.						
FRANÇA (a) Codic del Treball. Llibre I, art. 29, 29 a Llibre II, art. 1, 54 a e 65.	(a) Els establiments comercials o industrials i llurs dependències, de qualsevol naturalesa que siguin, públics o privats, encara que tinguin caràcter d'ensenyament pro- fessional o de beneficència.	(a) 4 setmanes des prés.	Una dona en estat de gestació avançat, pot abandonar el treball sens avís previ.	Se li ha de reservar la plaça. Una suspensió de treball durant 8 set- manes consecutives, abans o després del part no pot ser causa de rup- tura del contracte de treball.	Dintre dels 12 mesos que segueixen al part, s' ha de concedir a les dones demés de les in- terupsions ordinàries a no ser que la comuna durant les hores de tre- ball, per a alletar llur fill. Se'ls deu autoritzar a fer-ho en els mateixos locals. Aquests períodes es redueixen a 20 m. si el patró subministra una sala especial en els ta- llers. Es pot exigir als patrons que tinguin em- pleades més de 100 do- nes de mes de 15 anys, que proporcionin una sala especial.	Fixada en cada comu- na pel Consell Muni- cipal. No deu ser ni infe- rior a 0'50 fr. per dia ni superior a 1'50 fr. per dia a no ser que la comuna pagui ella mateixa exclu- sivament l'excés. S'acor- da un suplement de 0'50 per dia després del part quan la mare alleta son petit, la indemnització no es paga més que amb la condició que la mare deixi tot treball.	Abans del part sot- presentació d'un certifi- cat mèdic provant que la mare no pot treballar Després del part duran- 4 setmanes. Durant un període que no passi de 8 setmanes en total.	Els fons son procu- rats per les obres d'assis- tència, les taxes comunals i les subvencions dels departaments i de l'Estat. Els socors són sobre tot, pagats per les au- toritats comunals.
GRECIA Llei de 1912 i decrets del 14-27 Agost 1913.	Fàbriques, establiments industrial i tallers, pedreres i mines, treballs de construcció etc. empreses de transport, establiments comercials i llocs de venda, restaurants i hotels.	8 setmanes en tot avans i després. Al menys 4 set- manes després.		Se l'hi deu reservar la plaça.				
ITALIA (1) Llei de 1907. Pres- cripcions 14 Juny de 1909	Es considera com establiment industrial o taller, tot indret on sigui el que vulgui el nombre d'obers retribuits noys o dones, exeçant treballs de naturalesa industrial per mitjà de màquines que no son mogudes per l'obrer que les usa. Quan no s'usen màquines es considera com establiment industrial o taller, tot indret on estiguin ocu- pades mes de 5 persones sens distinció de sexe o d'estat. La present llei s'aplica sobre els tallers d'ensenyament professional (art. 2 de les prescripcion). La llei s'aplica als treballs de construcció, a les pedreres i a les mines, encara que no s'usin màquines o que no hi estiguin empleades dones o nois (art. 2 de les prescrip- cions).	(1) Un mes després. Absència reduïda a 3 set- manes, quan certificat mèdic provi el restabili- ment de la mare.			(1) A les fàbriques per a ús de les mares que alletin llurs infants, es deu arreglar una peça especial, o si hi estan ocupades menys de 50 dones, es poden pendre disposicions especials per a permetre-les hi sor- tir de la fàbrica a hores regulars per a alletar llurs infants. A aquest objecte se'ls hi deu donar al menys una hora o 1/2 hora si s'ha establert una peça especial per aquest objecte. (2) Les mares que alle- tin sos infants, tenen dret a un mínimum de 1/2 hora, la qual no serà de- duïda de les seves hores de treball.			Totes les dones em- pleades compreses dels 15 a 20 anys paguen a la caixa maternal una coti- tzació de 1 lira per any i de 2 lires dels 20 als 50 anys. Aquesta caixa està ad- ministrada per un comitè escollit per la «Caixa de previsió per a la vellesa i l'invalidesa dels treba- lladors» 1/3 dels mem- bres representen els obers. En cada cas, la part de quota de l'Estat, es de 10 L.
JAPÓ Llei del 28 Març 1911. Prescripcions del 3 de Agost 1916.	Explotacions que ocupin d'una manera permanent més de 15 obrers i en les quals el treball sigui, per sa naturale- sa perillós o nociu a la salut. Un acord imperial pot conce- dir dispensa de l'aplicació d'aquesta llei a les fàbriques a les quals aquesta aplicació sembli inútil.	5 setmanes després. L'absència es redueix a tres sots presentació de un certificat mèdic						

CONFERENCIA INTERNACIONAL DEL TREBALL DE WASHINGTON

29 Oct. — 29 Nov. 1919.

Projecte de Convencions respecte l'empleu de les dones abans i després del part.

La Conferència General de l'organització Internacional del Treball de la Societat de les Nacions.

Convocada a Washington pel Govern dels Estats Units d'Amèrica el 29 d'Octubre de 1919.

Després d'haver decidit adoptar diverses proposicions relatives a l'empleu de les dones abans i després del part (compresa la qüestió de l'indemnització de maternitat) qüestió compresa en el tercer punt de l'ordre del dia de la Sessió de la Conferència celebrada a Washington, i

Després d'haver decidit que aquestes proposicions serien redactades sots forma d'un projecte de Convenció Internacional, adoptà el Projecte de Convenció que segueix, a ratificar pels Membres de l'organització Internacional del Treball conforme a les disposicions de la Part relativa al Treball del Tractat de Versalles del 28 de Juny de 1919, i del tractat de St. Germain del 10 de Setembre de 1919.

ARTICLE 1. Per a l'aplicació de la present Convenció seran considerats com «establiments industrials» principalment:

a) Les mines, pedreres i indústries extractives de tota naturalesa.

b) Les indústries en les quals els productes són manufacturats, modificats, netejats, reparats, decorats, acabats, preparats per a la venda o en les quals les matèries sofreixen una transformació; comprenent-hi la construcció de barcos, les indústries de demolició de material així com la producció, la transformació i transmissió de la força motriu en general i de l'electricitat.

c) La construcció, les reconstruccions, l'entreteniment, la reparació, la modificació o demolició de tota construcció i edifici, ferro-carril, tranvia, port, dok, moll o canal, instal·lació per a la navegació interior, carretera, túnel, pont, viaducte, cloaca col·lectora, cloaca ordinària, pou, instal·lació telegràfica o telefònica, instal·lació elèctrica, fàbrica de gas, distribució d'aigua i tot altre treball de construcció, així com els treballs de preparació i fonamentació que precedeixen els treballs ja citats.

d) El transport de persones o mercancies per carretera, ferro-carril o via aquàtica, marítima o interior, comprès l'entreteniment

de les mercancies en els docks, molls, etc., exceptuant el transport a la mà.

Per a l'aplicació de la present Convenció serà considerat com «establiment industrial», tot lloc destinat a la venda de mercancies o tota altra operació comercial.

A cada país l'autoritat competent determinarà la línia de demarcació entre l'Indústria i el Comerç d'una part, i de l'Agricultura d'una altra.

ART. 2. Per a l'aplicació de la present Convenció el terme «dona» designa tota persona del sexe femení, sigui quina sigui la seva edat o la seva nacionalitat, casada o soltera, i el terme «infant» designa tota criatura legítima o no.

ART. 3. En tots els establiments industrials o comercials, públics o privats o en les seves dependències, a l'excepció dels establiments on són solament empleats membres d'una mateixa família.

a) La dona no serà autoritzada a treballar durant un període de sis setmanes després del part.

b) La dona tindrà el dret de deixar son treball, obtenint un certificat mèdic declarant que el part tindrà lloc probablement en un termini de sis setmanes.

c) La dona rebrà, durant el període en què deixi el treball en virtut dels paràgrafs a) i b), una indemnització suficient per a la seva manutenció i la de son fill en bones condicions d'higiene; la dita indemnització, la quantitat exacta de la qual serà fixada per l'autoritat competent de cada país, serà treta de l'erari públic o serà proporcionada per un sistema d'assegurances. Tindrà dret, de més a més, a l'assistència gratuïta d'un metge o d'una llevadora. Cap equivocació, per part del metge o de la llevadora, en l'apreciació de la data del part, podrà privar a la dona de rebre l'indemnització, a la qual té dret, a comptar de la data del certificat mèdic fins a la del dia en què el part tingui lloc.

d) La dona tindrà dret en tots els casos a criar son fill, a dos descansos de mitja hora per a permetre-li de donar-li el pit.

ART. 4. En el cas en què la dona s'absenti del treball en virtut dels paràgrafs a) i b) de l'article 3, de la present Convenció, o en resti apartada durant un període més llarg de resultes d'una malaltia justificada per certificat mèdic, provenint de son embaràs o del part, i que la privi de reprendre son treball, serà il·legal per part del seu amo, fins que la seva absència arribi a un punt màxim de durada fixat per l'autoritat competent de cada país, de despedir-la durant la dita absència o una data en què acabés un avís previ de moratòria durant dita absència.

ART. 5. Las ratificaciones oficiales de la present Convenció, dintre de les condicions previstes en la Part XIII del Tractat de Versalles del 28 Juny 1919, i del tractat de St. Germain del 10 Setembre

de 1919, seran comunicades al Secretari General de la Societat de les Nacions i registrades per ell.

ART. 6. Tot Membre de l'Organització Internacional del Treball que ratifiqui la present Convenció, s'obliga a aplicar-la a aquelles de les seves colònies o possessions, o aquells dels seus protectorats que no es governin plenament per ells sols, sots les reserves que segueixen:

a) Que les disposicions de la Convenció no esdevinguin inaplicables per les condicions locals.

b) Que les modificacions que siguin necessàries per adaptar la Convenció a les condicions locals, puguin ser introduïdes en aqueixa.

Cada Membre deurà notificar al Despatx Internacional del Treball, la seva decisió en lo referent a cada una de ses colònies o possessions, o en cada un de sos protectorats que no es governin plenament per ells mateixos.

ART. 7. Tan aviat com les ratificacions de dos Membres de l'Organització Internacional del Treball, hagin sigut registrades al Secretariat, el Secretari General de la Societat de les Nacions, notificarà aquest fet a tots els Membres de l'Organització Internacional del Treball.

ART. 8. La present Convenció entrarà en vigor en la data que aquesta notificació hagi sigut feta pel Secretari General de la Societat de les Nacions; obligant solament als Membres que hagin fet registrar llurs ratificacions al Secretariat. Per consegüent la present Convenció entrarà en vigor, respecte a qualsevol altre membre, s en la data en què la ratificació d'aquest membre hagi sigut registrada en el Secretariat.

ART. 9. Tot membre que ratifiqui la present Convenció s'obliga a aplicar ses disposicions tot lo més tard el 1er. de Juliol de 1922, i a pendre aquelles mides que siguin necessàries per a devenir efectives aquestes disposicions.

ART. 10. Tot Membre que hagi ratificat la present Convenció pot denunciar-la a l'expiració d'un període de deu anys després de la data de ser posada en vigor inicial la Convenció, per una acta comunicada al Secretari General de la Societat de les Nacions i per a ser registrada per ell. La denunciació no tindrà afecte fins un any després d'haver sigut registrada en el Secretariat.

ART. 11. El Consell d'Administració del Despatx Internacional del Treball, deurà, almenys una vegada cada deu anys, presentar a la Conferència General un raport sobre l'aplicació de la present Convenció i decidirà d'inscriure a l'ordre del dia de la Conferència la qüestió de la revisió o de la modificació de la dita Convenció.

ART. 12. Els textos francesos i anglesos de la present Convenció donen fe l'un i l'altre.

Per a no fer marrada en el camí que ens tracem, hem de tenir sempre presents alguns conceptes que són els que ens indiquen les mides a pendre.

Les complicacions d'ordre obstètric (toxèmies, presentacions vicioses, etc.), en sa gran majoria, són evitables; així com moltes malalties que afecten les embarassades i que menacen la vida de l'infant són susceptibles de curació o almenys de milloria. (*Necessitat de consultar durant l'embaràs*).

Els nadons de les dones que poden reposar un cert temps abans del part, pesen més i són més robustos que els de les que han de treballar fins l'últim moment. (*Necessitat de repòs abans del part i de subsidi pecuniari per a assolir-lo*).

Moltes de les malalties genitals de la dona depenen d'una assistència defectuosa al part (falta d'asèpsia; estrips perineals, etcètera) o de rependre massa aviat la feina sense que hagi tingut lloc la restitució genital (*Necessitat d'assistència apropiada, material a propòsit i repòs en el parteratge*).

El bé més gran que pot fer una mare per al seu fill, és criar-lo al pit, el contrari és favorir el raquitisme, atrèpsia, distròfies, etc. (*Necessitat d'estimular l'alletament matern i d'abjudicar primes de lactància*).

La legislació vigent és deficient i no protegeix degudament la dona mare. (*Necessitat de revisar l'actual legislació*).

De l'estudi comparatiu de les lleis dels diferents països, així com de les conclusions de la Convenció de Berna de 1906 i de la Conferència Internacional del Treball de 1919, creiem que el primer subjecte que deu abordar se és el d'una *inspecció del treball*, que tingui com a missió ocupar-se de les obreres-mares, així com se fa per a certes malalties de transcendència social, com la tuberculosi, condicions del treball, etc.

Un altre punt és el de conseguir, tant de les obreres-mares, com dels patrons, la *denúncia dels casos d'embaràs* (amb aquest objecte poden usar-se els procediments empleats a Suïssa i a Holanda).

La qüestió d'*indemnització* és bastant difícil de concretar, però sembla que el millor és un segur de maternitat obligatori costejat a terceres parts pel poder públic, patró i obrer, podent ésser utilitzades les institucions ja existents amb aquest fi. Deu estimular-se l'alletament matern per mitjà de *primes de criança*, fent que la mare sigui la dida assalariada del seu fill.

Donat el concepte actual de l'obstetrícia, deu funcionar un

servei domiciliari, s'imposa l'existència d'un *hospital-maternitat* en què es dongui assistència a totes les obreres que ho sol·licitin, podent-hi reposar abans del part tot el temps que deixin el treball (*Puericultura intrauterina*), i on se puguin dur tots els casos domiciliaris que per la seva índole requereixin intervenció facultativa, així com puguin assistir-s'hi totes les obreres que pateixin alguna afecció ginecològica o venèrea. Tal com hem dit en altre capítol.

És indispensable un *servei de Puericultura*, i la instauració obligatòria de «*crèches*» en els centres de treball.

CONCLUSIONS

Els resultats que s'obtindrien d'organitzar un servei de protecció a l'obra embarassada serien:

1. Augmentar la natalitat, millorant al mateix temps la salut dels nadons.
2. Evitar les conseqüències desfavorables dels parts (prolapsos, estrips i desviacions) i disminuir el nombre de distòcies i intoxicacions gravídiques.
3. S'obtindria al mateix temps que es fes una inspecció des del punt de vista de maternitat, el poder tractar altres malalties com la sífilis, blenorràgia, tracoma, oftalmies, sarna, etcètera, de gran transcendència social.
4. Favorir el matrimoni de l'obra soltera embarassada, sense que mai sigui exclosa de la protecció donada a les altres mares, precisament per trobar-se aquesta més desvalguda.
5. Resultat d'això seria una lluita indirecta contra les pràctiques anticoncepcionals.

Els mitjans encaminats a aquest fi deuen ésser organitzar:

1.er Una inspecció facultativa que exigeixi per part dels patrons que denunciïn a tota obra embarassada empleada a llur servei.

2.on Un servei facultatiu en què es presti assistència obstètrica als parts normals i patològics en establiments apropiats per a permetre el repòs necessari a l'embarassada en els últims temps de son embaràs.

3.er Exigir que aquesta abandoni el treball en el període que variarà segons la seva índole abans del part i altre després del mateix, que podrà ser en conjunt de sis a vuit setmanes.

4.^{rt} Obligar a un segur de maternitat i que la dona tingui una indemnizació de part (pre i post partum) i de lactància.

5.^{nt} Exigir el compliment estricte de la legislació.

BIBLIOGRAFIA CITADA

- 1). MOEBIUS.—Über den Physiologischen Schwachsinn des Weibes, 1901.
- 2). MARAÑÓN.—Biología y Feminismo-Extrêt de «El Siglo Médico», Madrid, 1920.
- 3). PELÜGER. — Über die Eierstöcke des Saugtiere u. des Menschen, Leipzig.
- 4). ASCHAFFENBURG.—(Citats per Keller).
- 5). LARCHER-BLOT.—(Citats per De Lee).
- 6). MULLER-DRYSEL. — Herzhypertrophie bei Schwangeren u. Wochnerinnen, München, 1901.
- 7). GEHRARD. — Mutterschaft u. Geistesarbeit. Berlín, 1901.
- 8). DE LEE. — Principels and Practice of Obstetrics. Chicago 1915,
- 9). J. Y. SIMPSON. —
- 10). ENGELMANN. —
- 11). F. S. NEWELL. —
- 12). SCHWARZ. —
- 13). KELLER.—Die Frau in Beruf insbesondere Beruf u. Schwangerschaft, Beruf u. Frauenkrankheiten, 1918 (*).
- 14). VICARELLI. — Lavoro e Maternità. Torino 1914. (Dóna Bibliografia).
- 15). HIRSCH.—Leitfaden der Berufskrankheiten der Frau., Stuttgart, 1919.
- 15). HIRSCH.—Das Frauenstudium (Arch. f. Frauenkunde u. Eugenetik, Bd. V. S. 1)
- 15). HIRSCH.—Zentrbl. f. Gyn, 1914 n.º 32.
- 16). GUTZMANN.—Über den Einfluss der Nähmaschinenarbeit auf die Weibliche Genitalleiden.
- 17). FRONGIA.—Fenomeni genitale nelle operaie delle miniere de galena in Sardegna. (Il. Ramazzini), 1917, Firenze.
- 18). BALLOD.—Sterblichkeit u. Lebensdauer in Preussen, 1901.
- 19). LEWIN.—Die Fruchtabbréibung durch Gifte u. andere. Mittel, 1900.
- 20). LEVY-RATHENAU.—Die Frau im Handwerk. Concordia, 1912.

(*) No volem deixar de manifestar el nostre agraïment a aquest autor de l'obra del qual hem reproduït moltes dades, en especial de la nocivitat del treball en indústries que no hem pogut comprovar personalment.

21). PINARD, VACHIMOND, BONNAIRE.—Journal officiel. 20 Mars 1909. Paris.

22) PIERACCINI.—Contributo allo studio del tabagismo professionale nelle donne in rapporto alla funzione riproduttrice (Clinica Moderna, 1905).

23) PUIG I SAIS.—El problema de la natalitat a Catalunya. *Anal de l'A. de C. M. de C.*, vol. XIII. 1915.

24). Rapport III. *Société des Nations*. Sur le travail des femmes et des enfants et sur les Conventions de Berne 1906. 1.re et 2.me partiel

25). League of Nations. *International Labour Conference* annual Meeting. 29 Oct. 29 Nov. 1919.

26). R. C. CABOT.—Trad. de Nieves González Barrio. La función de la Inspectora a domicilio. Calpe. Madrid, 1920.

27). J. S. FAIRBAIRN.—Encyclopaedia of Midwifery and the diseases of women. Oxford medical publications. London, 1921.

28). S. PIGEAT.—Essai de Puericulture pendant la guerre. Thèse de Toulouse. 1918.

29). OLIVER.—Etudes sur la pression du sang.

30). Conditions du travail dans la Russie des Soviets. (S. de N.). Bureau International du travail. 1920.